

Rapport

Werkgroep toekomstige KO

reactie WTK op vragen, opmerkingen en voorstellen
van de classes van de GkV en de regio's van de NGK

**Generale Synode van de Gereformeerde Kerken en
Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Zoetermeer 2022**

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: wao@ngk-gkv.nl
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inhoudsopgave

Vooraf		5
1 Algemene punten		6
Introducerende tekst	6	
Landelijke regelingen	6	
Commissies	6	
Toelichting	7	
2 Per artikel		8
A1.1	8	
A2.4	8	
A2.4/5	9	
A2.6	9	
B1.1	10	
B2.1	11	
B2.2	11	
B2.3	12	
B3.1	13	
B3.3	13	
B4.2	14	
B4.4	14	
B6	15	
B6.2	15	
B6.3	15	
B8.1	16	
B8.2	16	
B9	17	
B9.3 (en vergelijkbare artikelen)	17	
B9.4	18	
B11 (i.c.m. B13)	18	
B12.4	19	
B13.4 (en B18.3)	19	
B14	19	
B14.2	19	
B14.3	20	
B14.4	20	
B15.3	20	

B19.2	21
B21.2	21
C1.1	22
C2.1	22
C3.1	22
C4.3	23
C4/C5	23
C8.2	24
C9.2	24
C11.2	24
D1.2	25
D4	25
D5 (en daarna D6 en D7)	25
D6.1	27
D9.1	28
E1.3	28
E5	29
E8 (en E9)	29
F1	29
F1.2	30
F1.3	30
F2.2	31
F3.1	31
F4.3	31
F5 en volgende	32
F6.4	33
3 Redactionele voorstellen van anderen	34
B12	34
F5 en volgende	34
4 Overzicht van al onze wijzigingsvoorstellen	36

REACTIE WTK OP INBRENG VAN CLASSES EN REGIO'S

t.b.v. de tweede lezing van de kerkorde

van de Nederlandse Gereformeerde Kerken

versie 19 augustus 2022

Vooraf

Dit rapport bevat de reactie van de werkgroep toekomstige kerkorde (WTK) op de vragen, opmerkingen en voorstellen die de classes van de GKv en de regio's van de NGK volgens de vastgestelde procedure hebben ingediend bij de versie van de kerkorde die GS en LV in 2021 in eerste lezing hebben vastgesteld. De WTK adviseert tot acht wijzigingen op basis van de inbreng vanuit de classes en regio's. Daarnaast stelt de WTK nog twee wijzigingen voor op grond van het opstellen van de regelingen samen met de desbetreffende commissies en deputaatschappen.

De WTK werkt onder verantwoordelijkheid van de regiegroep (RG). Gaandeweg resulteerde dat in een steeds nauwere samenwerking. De RG doet hiervan verslag in haar eigen rapport aan de GS en LV 2022 (hoofdstuk 6). Dat rapport bevat ook – als bijlage – de procedure die geldt voor de vaststelling van de kerkorde in eerste en tweede lezing, inclusief de behandeling van voorstellen tot wijziging.

Een overzicht van al onze voorstellen tot wijziging vindt u aan het eind van het voorliggende rapport.

De integrale tekst van de commentaren en voorstellen is afzonderlijk beschikbaar (Zie rapport:

[Verzamel-document reacties van classes en regio's](#)); ons rapport ordent de commentaren en voorstellen naar onderwerp en kerkordeartikel.

Veel opmerkingen vanuit de classes en regio's monden echter niet uit in voorstellen voor wijziging van de kerkorde, maar vragen slechts om verduidelijking. Ook al hoeven deze punten daarom niet per se deel uit te maken van de behandeling in de generale synode en de landelijke vergadering, als WTK willen we deze opmerkingen toch honoreren en waar mogelijk de gevraagde verduidelijking verschaffen.

Het is verder aan de GS en LV om te bezien of een dergelijke vraag alsnog grond moet zijn voor een wijziging van de kerkordetekst.

Van de classis Ommen kwam een schrijven van eigen aard. Het doet geen concrete voorstellen tot wijziging, het vraagt ook niet enkel om verduidelijking, maar het verwoordt ernstige bezwaren tegen de kerkorde als geheel.

Voor de RG was dat reden om de classis aan te bieden dat een afvaardiging met de classis zou komen spreken. Tot op heden is op dat aanbod nog geen reactie ontvangen.

We laten het verder aan de GS en LV over hoe zij hierop willen reageren. Mochten GS en LV nadere verantwoording van ons verlangen, dan zijn wij uiteraard bereid om die te geven.

Vanwege de bijzondere aard van het schrijven van de classis Ommen wordt het hieronder niet geciteerd of samengevat; we verwijzen voor de inhoud naar het origineel dat, zoals hierboven aangegeven, met alle andere commentaren en voorstellen afzonderlijk beschikbaar wordt gesteld.

1 Algemene punten

Introducerende tekst

Regio Utrecht:

In de tekst staat dat deze zal worden aangeboden aan de GSLV 2022. Deze tekst zien we graag nog langs de kerken en regio's komen met gelegenheid om daarover te spreken.

WTK:

Een voorstel voor een nieuwe introducerende tekst bij de kerkorde maakt deel uit van het rapport van de RG (hoofdstuk 6, paragraaf 3) en komt daarmee beschikbaar voor de kerken.

Landelijke regelingen

Classis Arnhem:

Constatering A:

In de concept kerkorde wordt verwezen naar 8 regelingen die betrekking hebben op bijvoorbeeld uitwerkingen van rechtspositie voor predikanten en kerkelijk werker.

Voorstel:

Doordat er tijdens de beoordeling van de concept kerkorde deze regelingen nog niet beschikbaar waren, kan de invoering van de concept kerkorde pas plaatsvinden als de regelingen beschikbaar en geaccepteerd zijn. Met geaccepteerd wordt bedoeld getoetst mede aan Kerkelijk- en burgerlijk recht.

Constatering B:

In de huidige kerkorde wordt verwezen naar 17 regelingen. In de Concept kerkorde zijn er 8 regelingen. Hoe moet het nu verder met de regelingen die wel in de GKv KO staan en niet in de concept kerk orde?

Voorstel:

Per niet vernieuwde regeling een advies geven, hoe hiermee verder te gaan.

Regio Utrecht:

Met betrekking tot een aantal onderwerpen wordt nog gewerkt aan generale regelingen. Dat betekent dat we als kerken nu nog niet weten waar we ja tegen zeggen. Een voorbeeld hiervan is B20.2. De vraag is: hoe kunnen we ons nu hieraan verbinden als we niet weten wat de regeling wordt?

WTK:

De kerkorde wordt inderdaad uitgewerkt in landelijke regelingen. Deze konden logischerwijze pas geschreven worden na vaststelling van de kerkorde. We werken eraan dat de voorstellen voor de landelijke regelingen publiek zijn voordat de kerkorde in tweede lezing wordt vastgesteld.

Er zullen meer regelingen zijn dan er in de kerkorde worden aangeduid; die aanduiding staat er alleen wanneer daar speciaal reden toe was (per geval verschillend). Maar er zijn er dus meer, zodat alle bestaande regelingen van GKv en NGK straks kunnen vervallen.

Commissies

Classis Midden-Holland:

Er is sprake van verschillende commissies:

- i. een landelijke commissie (B8 en verder)
- ii. een commissie ingesteld door de regionale vergadering (D6)
- iii. een landelijke commissie (F5)

Om verwarring te voorkomen zou het goed zijn om deze commissies al in de Kerkorde nader te omschrijven. Bijvoorbeeld een landelijke commissie ambtelijke zaken (hoofdstuk B), een regionale commissie toezicht (hoofdstuk D) en een landelijke commissie beroepszaken (hoofdstuk F). We raden ook aan om de taken en bevoegdheden van de verschillende commissies in een handreiking aan de kerken te beschrijven.

WTK:

De vereiste helderheid over welke commissie wat moet doen, komt in de landelijke regelingen.

De landelijke commissies zullen naar verwachting ook ieder een eigen instructie ontvangen van de synode die hen benoemt.

Het rapport van de RG bevat (in hoofdstuk 7) een overzicht van alle landelijke commissies die voor het nieuwe kerkverband worden voorzien.

Zie ook hierna bij B9.3.

De commissie die genoemd wordt in D6.1 en D8.2, is een commissie van de regionale vergadering. Zij ontvangen dus geen instructie van de synode. Wat er landelijk over vastgelegd moet worden, staat in de betreffende artikelen van de kerkorde. Zie ook hierna onder D6.1.

Toelichting

Regio Utrecht:

Wij dringen aan op één document met de Kerkorde en de toelichting daarop. Beleidsstukken en de toelichting worden in het algemeen als eenheid gepresenteerd. Er is nu voor gekozen niet bij elk artikel een uitgebreide toelichting te geven, maar te verwijzen naar de Acta, waarin per artikel staat wat besproken is. Dat leidt tot onduidelijkheid, zoektijd en zal vanuit onze regio leiden tot voorbehouden bij de kerkorde door plaatselijke kerken. Dit zal de eenheid van de kerken na de fusie niet ten goede komen.

WTK:

Er is inderdaad niet één complete toelichting bij de kerkorde. Er zijn wel afzonderlijke toelichtingen verschenen bij a. de versie 2019, b. de versie 2020 en c. de in eerste lezing vastgestelde tekst, waarbij elke nieuwe toelichting een aanvulling is op de vorige.

Deze toelichtingen zijn niet door de GS/LV vastgesteld; ze zijn geheel voor verantwoordelijkheid van de WTK.

Daarnaast wordt er in de Acta van de GS/LV verslag gedaan van de bespreking rond de vaststelling in eerste lezing. De tekst van de Acta komt wel voor verantwoordelijkheid van de GS/LV. Vandaar dat hier met nadruk naar verwezen werd.

Mogelijk zal er na de vaststelling van de kerkorde in tweede lezing een toelichting verschijnen die het geheel overziet, maar ook deze zal naar verwachting niet door een synode worden vastgesteld.

We zien naast dit alles geen ruimte om nog meer te bieden. In ieder geval zal het niet mogelijk zijn om de tweede lezing samen met een volledige en gezaghebbende toelichting te presenteren.

Classis Hilversum:

Meerdere afgevaardigden verwoordden in de classis hun zorg, dat de kerkorde veel verantwoordelijkheid bij de plaatselijke kerkenraden neerlegt. Misschien wel te veel. We erkennen dat het hart van Christus' werk klopt in de plaatselijke gemeente. Maar de ervaring is dat de vervulling van de ambten in meerdere gemeenten onder druk komt te staan. Dat maakt het voor gemeenten/kerkenraden lastig om adequaat inhoudelijk te kunnen reageren. Daar komt bij dat veel jonge broers/zussen nog niet die 'know how' hebben opgebouwd om op meerdere complexe vragen in te gaan, die vandaag op de kerken afkomen. Opgemerkt is wel dat de regio vergadering op dit terrein veel kan gaan betekenen voor de plaatselijke kerken.

WTK:

De laatste opmerking onderstrepen we graag: laat de regionale vergadering een platform zijn waar kerken elkaar ontmoeten en ondersteunen.

Vanuit het landelijk kerkverband reiken we regelingen aan die in allerlei situaties de weg wijzen. Waar nodig bieden we handreikingen. Ook is er voor kerkenraden adviesmogelijkheid, bij instanties als het Kerkpunt en het SKW en bij een aantal kerkelijke commissies die in de landelijke regelingen worden beschreven.

2 Per artikel

A1.1

Classis Arnhem:

Constatering

De Werkgroep Toekomstige Kerkorde poneerde in 2019 in zijn toelichting dat de kerkelijke orde de praktijk volgt. De doorwerking in de kerkorde van Jezus Christus als Hoofd en Heer van Zijn kerk door middel van zijn evangelie komt in de TKO (toekomstige kerkorde) niet meer expliciet als basis-uitgangspunt in beeld. (zie rapport Verzameldocument reacties voor de toelichting)

Voorstel.

In de nieuwe kerkorde als uitgangspunt de Bijbelse bepalingen van A1.1 en A2.2 (van de GKv KO) op te nemen.

WTK:

De classis koppelt haar voorstel aan een eerdere opmerking van onze kant dat kerkrecht “voor een belangrijk deel volgend recht” is. De classis vreest dat daarmee de kerkelijke praktijk voor ons belangrijker zou zijn dan wat Christus van ons vraagt. Uiteraard is dat niet het geval.

De opmerking van destijds (Toelichting 2019, algemene inleiding, onder het kopje ‘Geen revolutionaire vernieuwingen’) wees op de bescheiden betekenis van een nieuwe kerkorde. Als WTK gingen we niet vanuit het principe van Christus als Heer een soort ideaal kerkmodel ontwerpen. Want de kerken hebben zelf al in gehoorzaamheid aan Christus een lange ontwikkeling doorgemaakt. De kerkorde legt die ontwikkeling vast, geeft er nadere ondersteuning aan en reageert op uitdagingen die de kerkelijke praktijk oplevert. Zo is de kerk dienstbaar aan kerken die Christus erkennen als Heer en uit Hem willen leven.

A2.4

Classis Arnhem:

Constatering.

In de Concept Kerkorde vervaagt de aandacht voor de Bijbelse, gezond makende leer. Dat werkt in diverse artikelen merkbaar door.

Voorstel:

De synode te verzoeken de eenheid van de kerk op basis van de Bijbelse, gezond makende leer te waarborgen door dat in de diverse artikelen waar het de dienst van ambtsdragers betreft een plek te geven, zoals voorgesteld hieronder. (zie rapport Verzameldocument reacties voor de toelichting)

A2.4: dienen zicht te houden aan => dienen in te stemmen met...

WTK:

Inderdaad is er nuanceverschil tussen ‘zich houden aan’ en ‘instemmen met’. In theorie is het mogelijk om je te houden aan de leer van de Bijbel terwijl je er niet mee instemt. Zoals het ook mogelijk is om te verklaren dat je instemt met de leer van de Bijbel terwijl je er niet aan houdt.

Het eerste is voor de kerk niet te controleren: we kunnen niemand in het hart kijken, dat kan God alleen. Wel kunnen we toezicht houden op het laatste. De tekst van A2.4 richt zich daarom op dat laatste: het is niet voldoende om te zeggen dat je instemt met de leer van de Bijbel. Doe er ook naar! Houd je er aan!

Classis Harderwijk:

A2.4 (Bijbel en belijdenis) roept bij ons een vraag op. De tekst zelf lijkt helder, maar de toelichting geeft verwarring.

(tekst toelichting: *A2.4 Toegevoegd is ‘in hun ambtsdienst’. Soms maken aankomende ambtsdragers een voorbehoud: ze hebben moeite met een bepaald onderdeel van een van de belijdenisgeschriften. De toevoeging geeft daarvoor een bepaalde ruimte: je mag persoonlijk vinden dat je het bedoelde punt liever anders beschreven had gezien, als je in je ambt maar trouw blijft aan de belijdenis van de kerken. Uiteraard moet een ambtsdrager wel geloofwaardig blijven. Trouw beloven aan een belijdenis waar je persoonlijk*

niet achter staat, past daar niet bij. Ambtsdienst in de kerk vraagt om een hartelijke verbondenheid met het geloof dat in de kerk beleden wordt)

- Toelichting lijkt ruimte te geven voor een 'leven in kader ambtsdienst' en daarnaast een leven buiten het kader van de ambtsdienst. Vanuit de toelichting zou je kunnen opmaken dat leer (en leven?) in beide cirkels kunnen en mogen verschillen.
  - Toelichting lijkt ook te worstelen met deze dualiteit
  - Leer en leven zijn één, zowel in als buiten de ambtsdienst
  - Een voorbehoud bevordert zeker niet de geloofwaardigheid van de ambtsdrager
- En een meer algemene vraag: Wat is de status van de toelichting bij de artikelen?

WTK:

Om met dat laatste te beginnen, de toelichting heeft geen andere status dan dat ze is geschreven door ons als WTK, na afloop van de bespreking in de GS/LV. Ze is niet door die vergadering vastgesteld. De passage waar het om gaat ("in hun ambtsdienst") is wel door de GS/LV vastgesteld. De toelichting wil verhelderen waarom dat is gebeurd, maar geeft dus geen gezaghebbende exegese. Terecht signaleert de classis een bepaalde worsteling. We willen graag dat elke ambtsdrager zich zonder reserve kan committeren aan de belijdenis van de kerk. Maar soms lukt dat niet. Is betrokkene daarmee ten enenmale ongeschikt voor het ambt? A2.4 geeft in dat geval een beperkte tegemoetkoming. Inderdaad beperkt, want de classis heeft gelijk dat het niet zo ver mag gaan dat de geloofwaardigheid van de ambtsdrager erdoor wordt aangetast. Dat is iets waar de kerkelijke vergaderingen op moeten letten, maar waar ook de ambtsdrager zelf zich op moet bezinnen.

A2.4/5

Classis Drachten:

In A2.4 *beloven* ambtsdragers zich in hun ambtsdienst te houden aan de leer van de Bijbel zoals beschreven in de bij A2.2 en A2.3 genoemde belijdenisgeschriften.

In A2.5 betuigen zij die bevoegd zijn het Woord van God te verkondigen trouw aan het kerkelijk belijden door *ondertekening* van het verbindingsformulier.

Kortom, ambtsdragers 'beloven' en predikanten e.a. 'ondertekenen'.

Vanwaar dit verschil? En heeft het één een meerwaarde t.o.v. het andere?

WTK:

Predikanten zijn ook ambtsdragers. De eis van belofte bij bevestiging uit A2.4 geldt dus ook voor hen. Daarbovenop komt er voor predikanten een extra, dat zij delen met andere preekbevoegden: de ondertekening van een formulier dat is toegesneden op de bijzondere taak van de verkondiging. Want nergens anders steekt het zo nauw met de binding aan de goede belijdenis als juist bij de publieke verkondiging ervan. Er worden dus speciale eisen aan gesteld, uitgeschreven in een speciaal formulier. De belofte van A2.4 is kort en krachtig, en past goed bij de mondelinge belofte bij de bevestiging; bij het uitgeschreven verbindingsformulier past juist de eveneens geschreven ondertekening.

A2.6

Classis Arnhem:

Voorstel:

Een geschil over belijden wordt beoordeeld vanuit de Bijbel, waarbij de bewijsplicht ligt bij degene met bezwaar.

WTK:

De toevoeging die de classis voorstelt, beleven wij als een onnodige versmalling.

Natuurlijk is het zo dat iemand die bezwaar indient tegen de belijdenis, uit de Bijbel moet aantonen dat het anders is dan daar beschreven staat. Dat is inderdaad de strekking van A2.6.

Maar A2.6 zegt meer. Het zegt dat ook degene die de belijdenis wil verdedigen, dat behoort te doen vanuit de Bijbelse grondslagen.

Wanneer er dus een geschil is, spoort A2.6 alle betrokkenen aan om zich uit de Bijbel te laten onderwijzen. Niemand kan zich daar bij voorbaat aan onttrekken.

Classis Hilversum:

Uitvoerig hebben we als classis gesproken over A2: Bijbel en belijdenis. Enkele afgevaardigden uitten hun zorg over de gekozen formuleringen. Voor hen zijn deze te vrijblijvend (A.1.; leven gehoorzaam uit het Woord' in plaats van huidige kerkorde: 'in gehoorzaamheid aan') en wordt er teveel ruimte gegeven in wat we geloven en belijden.

(A.5.: een geschil erover wordt beoordeeld vanuit de Bijbel > wie is degene die dit beoordeelt? En kan op deze manier iedereen dingen anders gaan zien dan in de belijdenis verwoord, als er maar een Bijbeltekst bij gevonden wordt?).

Andere afgevaardigden zagen in dit onderdeel juist een formulering die de inhoud niet verandert, maar dat door het nieuwe taalkleed oude woorden in een nieuw jasje worden gestoken.

WTK:

Wat A2.1 betreft (aangenomen dat dit is bedoeld met 'A.1.') zijn we het met laatstgenoemde afgevaardigden eens dat er ten opzichte van de huidige kerkorde art. A1.1 (maar ook ten opzichte van de 'Verklaring' die aan het AKS voorafgaat) geen principieel verschil bestaat.

A2.6 (aangenomen dat dit is bedoeld met A.5.) is inderdaad nieuw, dus is het terecht dat de classis erbij stilstond. "Wie is degene die dit beoordeelt"? Dat is iedereen die tot een oordeel wordt geroepen (de ouderlingen, een kerkelijke vergadering) of die als meelevend gemeentelid kritiek meent te moeten oefenen op de verkondiging.

"Kan op deze manier iedereen dingen anders gaan zien dan in de belijdenis verwoord, als er maar een Bijbeltekst bij gevonden wordt"? Nee, uiteraard niet. Het is precies andersom: Wanneer een ambtsdrager een inzicht verspreidt dat mogelijk in strijd komt met de belijdenis, is het onvoldoende wanneer iemand hem tot de orde wil roepen door slechts te verwijzen naar een belijdenistekst. Ook de Bijbel moet op tafel komen. Laat maar zien dat de belijdenis Gods Woord naspreekt. Dat is ook de beste manier om die ambtsdrager te overtuigen dat hij zijn opvattingen moet bijstellen.

B1.1

De classis Kampen stuurt een "suggestie ter overweging" door van de GKv Kampen-Zuid:

Het expliciet benoemen van een vierde ambt, namelijk dat van evangelist.

In artikel B1.1 worden drie ambten benoemd, namelijk dan van predikant, ouderling en diaken. Wij hebben als kerk samen met andere kerken een evangelist in dienst die werkt onder asielzoekers in een nabijgelegen AZC. Dit is een taak die nu niet goed onder één van de bestaande ambten ondergebracht kan worden. Tegelijk is het wel een taak die door Paulus in het bijzonder wordt benoemd als een taak waarvoor Christus mensen aan de kerk geeft (Ef. 4,11). In de Christelijk Gereformeerde Kerken wordt onder artikel 4 van hun kerkorde wel expliciet de evangelist genoemd als een 'bijzondere dienaar des Woords'. Onze suggestie is om de evangelist ook in onze kerkorde expliciet te benoemen, namelijk als een ambt naast de drie ambten die we al kennen. De roeping van de evangelist is om in het bijzonder het evangelie te verkondigen aan hen die geen lid van de gemeente zijn. Dat is niet dezelfde roeping als van een predikant die in de praktijk een veel bredere aanstelling heeft. Het is ook niet de roeping van een ouderling die de gemeente opbouwt door toezicht en bemoediging. En het is ook niet de roeping van een diaken die zich inzet voor barmhartigheid en gerechtigheid. Het vraagt ons inziens dus om een eigen plaats.

WTK:

Het verzoek van Kampen-Zuid is interessant, maar valt naar onze inschatting buiten het proces van de vaststelling van de kerkorde, zeker nu het slechts gaat om de vaststelling in tweede lezing.

Het zou meegenomen kunnen worden in de voortdurende bezinning op het ambt, de vereisten voor het predikantsambt en de positie van de kerkelijk werker. Maar het past op dit moment niet als wijziging van de kerkorde die in eerste lezing is vastgesteld.

B1.2

Classis Harderwijk:

suggestie tussenvoegen: In dienend leiderschap

“... namens Christus de gemeente in dienend leiderschap voor te gaan”

WTK:

De notie van dienend leiderschap past inderdaad bij het Bijbels onderwijs. Tegelijk is de term ook modieus gekleurd. Dat maakt ons terughoudend.

In het algemeen kiezen we er niet voor om allerlei behartigenswaardige toevoegingen in de kerkorde op te nemen. Niet alles wat mooi en goed is, hoeft hier te worden vermeld.

In dit geval zou het taalkundig ook nog problematisch worden: Als de ambtsdragers de gemeente moeten voorgaan in dienend leiderschap, zou dat immers betekenen dat de gemeente zich ook moet toelaggen op dienend leiderschap. Maar wij hoeven niet allen leiders te zijn.

B2.1

Classis Rotterdam:

De ambtsdragers werken samen in de kerkenraad - deze formulering kan naar onze waarneming niet anders uitgelegd worden dan dat de = alle ambtsdragers (de in B1 genoemde predikant, ouderlingen en diakenen) de kerkenraad vormen. Dat staat op gespannen voet met B2.3. De formulering van B2.1 laat geen ruimte dat ambtsdragers (bijv. de diakenen) niet samenwerken in de kerkenraad.

We vragen om een meer eenduidige formulering; we hebben geen voorstel daartoe.

WTK:

De formulering van B2.1 hangt inderdaad samen met die van B2.3 (zie ook aldaar).

We proberen in dit artikel recht te doen aan de complexe werkelijkheid van de kerken. Het bleek niet eenvoudig om dat te vangen in heldere eenduidige formuleringen. We geven ze graag voor betere, als de strekking maar dezelfde blijft.

Art. B2.1 omschrijft de kerkenraad als de kring waarin de = alle ambtsdragers elkaar ontmoeten en waar zij samen werken aan de opbouw van de gemeente. Dat is dus inclusief de diakenen.

Art. B2.3 spitst dit toe voor één bepaald aspect: het nemen van besluiten. Dat kan in verschillende geleidingen, bijvoorbeeld een vergadering met wel ouderlingen en predikant, maar zonder diakenen.

Zoals er ook een besluitvormende vergadering kan zijn van alleen de diakenen, zonder de ouderlingen en de predikant. Of voor bepaalde gevallen een besluitvormende vergadering van alle ambtsdragers.

Anders gezegd: bij besluitvorming kan het gebeuren dat iemand erbuiten blijft; maar niemand van de ambtsdragers mag zich onttrekken aan de onderlinge samenwerking of daarvan worden buitengesloten.

B2.2

Classis Arnhem:

‘collegiaal’: naar onze mening is dit geen bijbels woord. Beter te wijzigen in ‘dienend’? *‘Hij ging zitten en riep de twaalf bij zich. Hij zei tegen hen: ‘Wie de belangrijkste wil zijn, moet de minste van allemaal zijn en ieders dienaar’, Marcus 9:35*

WTK:

De notie van het 'dienen' is onmiskenbaar Bijbels. Die houding past bij iedereen, ook bij de ambtsdragers. Wat er in B2.2 staat, vloeit eruit voort: juist door een dienende houding kunnen de ambtsdragers samen een college vormen.

De term 'collegiaal' is gekozen omdat het niet slechts de houding, maar de daaruit voortvloeiende *relatie* kan typeren. Zeker in een kerkorde is dat van belang: in welke relatie sta je tot elkaar, wat is je bevoegdheid ten opzichte van de ander?

De Bijbel kent meer termen die in hetzelfde vlak liggen: 'broeders' (Matt. 23:8), 'mede-oudste' (1 Petr. 5:1). Maar buiten die Bijbelse context (beide teksten zijn een mooie onderbouwing van B2.2) zijn ze minder specifiek.

B2.3

Classis Midden-Holland:

In de toelichting op B2.3 staat vermeld: "Elke kerkenraad moet vastleggen in welke samenstelling hij bevoegd is tot het nemen van welke besluiten. (...) B2.3 is alleen veilig wanneer de kerkenraden hun verantwoordelijkheid op dit punt verstaan en accuraat invullen."

Besluitvorming is een essentieel onderdeel van het kerkrecht. Over de geldigheid van besluiten mag geen onduidelijkheid bestaan. Ons advies is dat er op dit punt een handreiking komt, waar kerkenraden hun winst mee kunnen doen. Daarin kunnen verschillende varianten worden uitgewerkt, afhankelijk van de samenstelling van de kerkenraad.

WTK:

De opmerking is juist; de bedoelde handreiking is daarom al in voorbereiding.

Classis Drachten:

Voorstel:

De tweede zin: 'Hij kan daarin ook niet-ambtsdragers betrekken' schrappen.

Toelichting:

Zoals tijdens de voorlichtingsavond op 10 februari 2022 is toegelicht en ook in de toelichting bij de tekst van de KO is vermeld houdt dit in dat er naast een kerkenraad een persoon of een commissie werkzaam kan zijn die, na verkregen bevoegdheid, besluiten kan nemen los van de kerkenraad. Indien de gemeente bezwaren heeft dan richt ze zich niet tot de kerkenraad maar tot deze persoon of commissie. De classis staat op het standpunt dat de kerkenraad taken/opdrachten aan anderen kan geven in de uitvoering, waarbij de kerkenraad eindverantwoordelijk blijft. Door niet-ambtsdragers bij de besluitvorming te betrekken ontstaat een situatie dat bindende besluiten buiten de kerkenraad om kunnen worden genomen.

Vandaar het voorstel de tweede zin in B2.3 te schrappen.

Classis Harderwijk:

De laatste zin (*Hij kan daarin ook niet-ambtsdragers betrekken*) kan onzes inziens vervallen. De kerkenraad kan uiteraard taken delegeren, maar blijft daarin altijd eindverantwoordelijk. Deze toevoeging roept alleen maar vragen op.

WTK:

Het commentaar dat we van verschillende classes krijgen op deze zin sterkt ons in de overtuiging dat B2.3 misschien niet ideaal is, maar wel onvermijdelijk.

Want elke kerk heeft weer zijn eigen traditie en opvatting over wat 'de kerkenraad' is, en wie er eindverantwoordelijk is. Het lukt ons niet om dat allemaal op één noemer te krijgen. Dan gaan wij die eenvormigheid niet afdwingen door één bepaalde vorm te kiezen en die via de kerkorde aan alle kerken op te leggen. Gesteld al dat het mogelijk zou zijn.

Dat geldt ook voor die laatste zin, over de niet-ambtsdragers. Dat laat inderdaad de mogelijkheid open dat er binnen een bepaalde samenstelling van de kerkenraad – waar misschien ook een niet-ambtsdrager bij betrokken is – een besluit wordt genomen dat niet door een andere samenstelling van

die kerkenraad ongedaan kan worden gemaakt. De laatste zin van B2.3 waarborgt dat zo'n besluit evengoed rechtsgeldig is.

Het risico "dat bindende besluiten buiten de kerkenraad om kunnen worden genomen" zien wij niet. Het is immers de kerkenraad zelf, in welke samenstelling ook maar, die dit gaat vastleggen in de plaatselijke regeling. Bovendien kan de kerkenraad zijn besluitbevoegdheid niet zomaar uit handen geven: in welke samenstelling hij ook vergadert en besluit, het blijft volgens B2.3 een vergadering en een besluit van de kerkenraad. Dus altijd een vergadering van ambtsdragers, met de mogelijkheid dat die vergadering wordt aangevuld met niet-ambtsdragers.

B3.1

Classis Arnhem:

Voorstel:

B3.1: de versmalde taakomschrijving uitbreiden vanuit GKV-KO art. B9.2.

WTK:

Blijkens de toelichting van de classis Arnhem gaat het er vooral om dat er expliciet aandacht is voor het weerleggen van valse leer en het aanwijzen van dwalingen.

Wie het Woord van God helder wil verkondigen, ontkomt er inderdaad niet aan om het af te schermen tegen verdraaiing van Gods waarheid, allereerst in ons eigen mensenhart. In die zin is het een onafscheidelijk aspect van wat er nu staat als kerntaak voor de predikant.

Het is echter minder vruchtbaar om dwalingen te weerleggen buiten de verkondiging van Gods evangelie om. Het moet immers niet iets worden van 'gelijkhebberij' door het wegzetten van de ander. Het gaat om de klaarheid van Gods woord! Vandaar dat we het aanwijzen van valse leer niet noemen als afzonderlijke taak voor de predikant, maar impliciet veronderstellen als onontkoombaar aspect van de verkondiging.

B3.3

Classis Amsterdam-Leiden:

In de toekomstige kerkorde stond in de versie van 2019 bij B3.3 heel mooi dat de predikant de gemeente toerust door onderwijs, voor haar taak in Gods koninkrijk. Dat is veranderd in: 'De predikant steunt de ouderlingen en diakenen in hun taak Dit vinden wij niet compleet. De zin uit 2019 bevat de gehele gemeente, wat, ons inziens, completer is. Daarom zouden we die zin daar liever terug zien.

Classis Harderwijk:

De omschrijving vinden wij summier en eenzijdig. Het herderschap is niet beschreven, het leraarschap wordt alleen beschreven als: verkondigt het Woord van God. Bovendien staat niet vermeldt dat hij ook ouderling is (onder verwijzing naar B14).

WTK:

Het werkveld van predikanten, ouderlingen en diakenen kent veel overlap. Allemaal mogen ze met Woord en gebed pastoraal de gemeente in.

Wat de kerkorde doet, is in dat brede werkveld de kerntaken aan te wijzen. Wat is typerend voor de predikant, wat is typerend voor de ouderling, wat is typerend voor de diaken?

We nemen daarbij afscheid van de gedachte dat een predikant iets zou zijn als een 'ouderling-plus'. Hij heeft echt een eigen ambt, op een eigen Schriftuurlijke basis.

Ook brengen we in rekening dat de predikant als professional – speciale opleiding, vrijgesteld voor dit werk – veel kan betekenen op het veld waar ook de ouderlingen en de diakenen werkzaam zijn: het bestuurlijk werk in de kerkenraad, het pastorale werk in de gemeente. B3.3 wil dit tot uitdrukking brengen.

We hebben er echter geen bezwaar tegen om dat iets royaler te formuleren. Daarmee geven we ook ruimte voor het andere aspect dat de classes noemen: het geven van onderwijs in de gemeente.

Wijzigingsvoorstel (volledig nieuwe tekst)

B3.3 De predikant werkt samen met de ouderlingen en de diakenen aan de opbouw van de gemeente.

B4.2

Classis Arnhem:

Voorstel: weer opnemen GKV-KO art. B11.

WTK:

Blijkens de toelichting van de classis mist men de noodzaak van een beroepbaarstellend onderzoek. De noodzaak van de "medewerking van de daartoe ingestelde landelijke commissie" laat echter al zien dat beroepbaarstelling meer inhoudt dan een formaliteit.

De landelijke regeling zal dit uitgebreider beschrijven; het beroepbaarstellend onderzoek hoort er namelijk wel degelijk bij.

B4.4

Classis Arnhem:

B 4.4 een toelatend gesprek in plaats van een BSO= Beroepbaar stellend onderzoek. Wij pleiten ervoor een Beroepbaar stellend onderzoek te handhaven.

Een toelatend gesprek lijkt niet nader omschreven te zijn en daarom wellicht te weinig kritisch, terwijl een BSO vaste onderdelen kent, die diepgang waarborgen.

Regio Oost:

Artikel B4 van de nieuwe kerkorde gaat over de roeping van een predikant. In de gebruikte terminologie wordt met "roeping" aangeduid het beroep dat een kerkenraad uitbrengt op een predikant of kandidaat. B4.4 zegt "De roeping behoeft de goedkeuring van de regionale vergadering" en daarmee is bedoeld dat de regio moet instemmen met het aannemen van het beroep. De formulering is echter verwarrend want eigenlijk staat er dat de roeping, dus het beroep dat de kerkenraad uitbrengt, goedkeuring behoeft.

Amendement op B4.4: Vervang in B4.4 de zin "De roeping behoeft de goedkeuring van de regionale vergadering" door "Na ontvangst van de aanvaardingsbrief legt de kerkenraad de roepingsbrief met bijlagen ter goedkeuring voor aan de regionale vergadering".

WTK:

De opmerking van de classis Arnhem berust op een misverstand: er blijft een beroepbaarstellend onderzoek bestaan. Zie B4.2. Het toelatend gesprek komt pas veel later.

Mogelijk dat het misverstand mee is veroorzaakt door het punt waar de regio Oost terecht op wijst: de goedkeuring is pas aan de orde wanneer de roeping is aanvaard. We stellen voor om dat toe te voegen.

De concretisering die de regio Oost verder voorstelt is hier niet nodig: die komt wel in de landelijke regeling op dit punt.

Wijzigingsvoorstel (toevoeging van 'Na aanvaarding')

B4.4 Na aanvaarding behoeft de roeping de goedkeuring van de regionale vergadering. Betreft het iemand die voorheen geen predikant was, dan voert de regionale vergadering met hem een toelatend gesprek.

B6

Classis Harderwijk:

toevoegen: “De kerkenraad ziet toe op zijn ambtsdienst (zie ook B14).” Hiermee wordt consistentie bereikt met B7.3 en B9.4.

WTK:

In B7.3 en B9.4 gaat het over de bijzondere situatie van een predikant die zelf geen deel uitmaakt van een kerkenraad. Dus is het nodig dat hij – wel speciaal voor het toezicht – toch aan een kerkenraad wordt verbonden.

Maar de normale situatie is dat een predikant als mede-ambtsdrager al deel uitmaakt van een kerkenraad (vergelijk immers B2.1). Binnen die kerkenraad is het toezicht op zijn ambtsdienst speciaal toegewezen aan de ouderlingen (B14.3). Dat hoeft in B6 niet te worden herhaald.

B6.2

Classis Midden-Holland:

De roeping van de predikant en met name diens rechtspositie moet zorgvuldig en ook dwingendrechtelijk geregeld zijn in de kerkorde. Niet alleen vanwege het feit dat anders de burgerlijke rechter ingrijpt, maar vooral ook omdat het een (bijbelse) rechtsplicht van kerken is om zorgvuldig en behoorlijk om te gaan met haar predikanten. In de KO is nu terecht expliciet geregeld dat de rechtspositie van een predikant wordt beheerst door het kerkelijk recht en niet door het statelijk recht (B6.1).

Het lijkt ons van belang dat in een landelijke regeling de rechtspositie van de predikant nader wordt geregeld en dat de KO in de verschillende artikelen ook naar die regeling verwijst. In een aantal artikelen gebeurt dat inmiddels ook, o.a. B5.2 (beroepbaarstelling) en B6.2 (levensonderhoud). Bij een aantal andere onderwerpen wordt dat echter nagelaten. Dat is onder meer het geval ten aanzien van aanstellingen voor bepaalde tijd of deeltijd (B4.5 en B12.2). Als een predikant wordt losgemaakt als de bepaalde tijd is verstreken en hij/zij geen nieuw beroep ontvangt is een goede (afvloeiings)regeling nodig, waarin zaken als wachtgeld en omscholing zijn geregeld. Dit is nu niet geregeld.

WTK:

Dat sommige regelingen speciaal worden genoemd, is een uitzondering op de regel. De regel is dat elke landelijke regeling direct wordt gelinkt aan het betrokken kerkordeartikel.

In B5.2 was speciale vermelding nodig, omdat de betreffende regeling uitzonderingen noemt op de hoofdbepaling.

In B6.2 is die noodzaak echter niet aanwezig, zeker niet nu de inhoud van de betrokken regelingen zich begint te vormen. Want ja, die voorzien in alle aspecten waar de classis terecht aandacht voor vraagt. Ter wille van de consistentie is het dus beter om de verwijzing naar de regeling hier weg te laten, net als op (bijna) al die andere plaatsen.

Wijzigingsvoorstel (laatste zin is vervallen)

B6.2 De plaatselijke kerk is verantwoordelijk voor het levensonderhoud van de predikant en zijn gezin.

B6.3

Classis Arnhem:

We stellen voor om hier expliciet de *plaatselijke* kerk te noemen, om onduidelijkheid in deze situaties te voorkomen.

Classis Midden-Holland:

B6.3: “De kerk is eveneens verantwoordelijk voor een voorziening...”

Om onduidelijkheid te voorkomen is, in aansluiting bij B6.2, de volgende formulering beter: “De plaatselijke kerk is verantwoordelijk voor een voorziening...”

WTK:

‘De kerk’ is in de kerkorde nooit het kerkverband, maar altijd de plaatselijke kerk. Om misverstand uit te sluiten is dat een enkele keer geëxpliciteerd, bijvoorbeeld in B6.2.

Dat blijkt nu echter nieuw misverstand op te roepen in B6.3.

Dus ja, laten we het daar dan eveneens maar toevoegen.

Wijzigingsvoorstel (toevoeging van ‘plaatselijke’)

B6.3 De plaatselijke kerk is eveneens verantwoordelijk voor een voorziening die levensonderhoud biedt aan de predikant bij arbeidsongeschiktheid of ouderdom, en in geval van zijn overlijden aan eventuele nabestaanden.

B8.1

Classis Arnhem:

Dat wás in een vorige regeling als volgt ‘in overeenstemming met de generale regeling’, en daarin stond dat een examen noodzakelijk is. Wij pleiten ervoor ook hier een examen te behouden.

WTK:

Dat is zeker de bedoeling! Zie de bijbehorende regeling.

Classis Hattem:

Onze vraag is, of predikanten die jarenlang in alle trouw het Woord van God hebben bediend, en daarnaast de sacramenten mochten bedienen, dat nu opeens niet meer mogen, als ze een taak oppakken die niet meer te combineren valt met werk als gemeentepredikant. Als ze dan vragen om ook de sacramenten te mogen bedienen, is daar o.i. maar weinig tegen in te brengen. De sacramenten waren altijd al veilig in hun handen. De goede orde blijft gehandhaafd, als zij daar ook specifiek toestemming voor krijgen. Dat is toch ook in de lijn de besluiten van de Generale Synode van 1892: de doop wordt erkend, (o.a.) als die bediend is door iemand die in de bewuste kerk daartoe bevoegd was. En de heiligheid van het gebruik van de sacramenten is al evenzo gewaarborgd, al is dat naar onze overtuiging meer een zaak van de desbetreffende kerkenraden.

Oud-predikanten zijn echt te onderscheiden van “beginnende” preekbevoegden, die nog geen sacramenten mogen bedienen. Ze hebben hun trouw en bekwaamheid kunnen tonen, en zouden op basis daarvan bevoegd moeten kunnen worden verklaard de sacramenten te mogen bedienen.

Ons verzoek is dus om een regeling te treffen in deze zin, en dat geldt dan ook voor situaties die vergelijkbaar zijn (bijvoorbeeld na losmaking zonder verder nog een beroep te krijgen).

WTK:

De classis geeft al aan dat haar verzoek niet speciaal hoeft te leiden tot aanpassing van de kerkorde, maar dat het ook voldoende is wanneer de regelingen zich hierover uitspreken.

Inderdaad is onze opzet dat de regelingen waar nodig aandacht zullen geven aan de categorie ‘voormalig predikant’. Of dat ook moet betekenen dat zij bevoegd blijven om de sacramenten te bedienen, is een vraag die tot op heden ontkennend is beantwoord. Belangrijk argument was steeds dat de kerken hechten aan ambtelijke bediening van die sacramenten. Een voormalig predikant is geen predikant meer, dus geen ambtsdrager meer. Het is een argument dat door de classis niet wordt genoemd of weerlegd.

B8.2

Classis Harderwijk:

Welke missionaire situatie wordt hier bedoeld?

WTK:

De regel is een verlegenheidsoplossing: sacramenten worden bediend door iemand die geen ambtsdrager is. Dat wringt.

Tegelijk merken we dat de regel in voorkomende situaties onvermijdelijk is. Zeker in een missionaire situatie werkt het vervreemdend wanneer iemand die zich wil laten dopen, geconfronteerd wordt met een dominee die van elders wordt ingevlogen, omdat de voorganger met wie hij een bijzondere band heeft opgebouwd, deze bezegeling op het Woord niet zou mogen geven.

B8.2 geeft geen harde begrenzing. Maar het is duidelijk niet bedoeld om elke kerkelijk werker (zijn we niet allemaal 'missionair' bezig in de kerk?) de bevoegdheid te verlenen om de sacramenten te bedienen. Er moet echt sprake zijn van een situatie als hiervoor is beschreven. Laat een kerkenraad dat met wijsheid beoordelen.

B9

Classis Harderwijk:

Artikel toevoegen dat een predikant kan verzoeken om uitstel van zijn emeritaat? Uiteraard met akkoord van de kerkenraad na toetsing door landelijke commissie en voor bepaalde tijd.

WTK:

De classis heeft gelijk dat er behoefte kan zijn aan een zekere flexibiliteit rond de datum van emeritering. Voor zover dat nodig en mogelijk is, zal de regeling die onder dit artikel komt te hangen daarin voorzien.

B9.3 (en vergelijkbare artikelen)

Classis Arnhem:

Constatering:

Er komt een landelijke commissie in plaats van de particuliere synode.

Echter deze commissie moet in 20 gevallen ingeschakeld worden. De particuliere synode werd maar in 3 gevallen ingeschakeld.

De landelijke commissie is (nog) niet beschreven en er staat op dit moment geen regeling genoemd die dat gaat doen.

Gevolg:

De lokale kerk komt veel meer onder invloed van een centraal orgaan te staan waarvan onduidelijk is of het alleen adviserend is of dwingend. Het is onduidelijk hoe de landelijke cie. wordt georganiseerd, en aan wie het verantwoording af legt en hoe dat zich verhoudt tot de kerken in de regio.

Voorstel:

Alle keren dat er in de KO staat 'met medewerking' wordt gewijzigd in: na consultatie.

De concept kerkorde kan niet in werking komen voordat het duidelijk en geaccepteerd is wat de landelijke commissie is, hoe het wordt georganiseerd, wat de bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn.

Classis Midden-Holland:

In B9.3, B10.3, B11.2, B12.3, B13.3 en B18.2 gaat het steeds over "medewerking" van de (daartoe ingestelde) landelijke commissie.

Wat "medewerking" inhoudt is volstrekt niet duidelijk. Weliswaar wordt in de toelichting beschreven dat de exacte invulling van de taken en bevoegdheden van deze commissie naderhand wordt geregeld in een instructie of landelijke regeling, maar wat ons betreft zou de tekst van de Kerkorde op zichzelf duidelijk(er) moeten zijn. Het advies is om het woord "medewerking" te vervangen door wat daarmee wordt bedoeld, bijvoorbeeld "verplichte consultatie" of "niet-bindend advies". Of betekent

“medewerking” eigenlijk “goedkeuring”, omdat oorspronkelijk de bedoeling was (zie versies 2019 en 2020) dat de goedkeuring van een naburige kerkenraad nodig was?

Classis Harderwijk:

medewerking van de landelijke commissie: Dat is behoorlijk vaag. Medewerking kan opgevat worden als meedenken zonder oordeel, procedureel meedenken, maar ook als: volledige instemming is vereist. Dan zou de landelijke commissie heersen over een plaatselijke kerk..

Bij spoedeisend karakter (soms B11 en B13) kan vereiste medewerking van landelijke commissie een ongewenst vertragende bureaucratische hindernis zijn.

WTK:

We beseffen dat het voor de classes en regio's een handicap was bij het lezen van de kerkorde dat de landelijke regelingen op dat moment nog niet bekend waren. Hopelijk gaat dat bij de vaststelling in tweede lezing door de GS en LV dus beter.

Uit die regelingen wordt duidelijk dat het niet gaat om één speciale commissie die in alle gevallen geconsulteerd moet worden, maar minstens twee, waarbij de een slechts advies verstrekt en de ander een positieve of negatieve beoordeling moet geven.

De classis Midden-Holland constateert terecht dat de formulering in de kerkorde hierin nog geen duidelijkheid geeft. Dat is opzettelijk gebeurd, om de mogelijkheid open te houden dat na verloop van tijd de indeling van de commissies, de verdeling van hun taken en het gewicht van hun bevoegdheden kan worden aangepast, zonder dat dit wijziging van de kerkorde noodzakelijk maakt.

De alternatieve termen die de classis aandraagt, zouden eventueel wel in de regelingen passen, maar niet in de gekozen opzet van de kerkorde.

De classis Harderwijk wil voorkomen dat er bureaucratische vertraging optreedt. De regeling ter zake zal dat eveneens beschrijven: een nog snellere procedure dan het vragen van instemming bij de naburige kerk (zoals tot op heden regel is in de GKv).

B9.4

Classis Harderwijk:

Onpraktische status quo wordt hier gehandhaafd. Toezicht overdragen aan de gemeente waar de emeritus predikant zich bij gevoegd heeft?

WTK:

De classis maakt niet duidelijk waarom dit 'onpraktisch' zou zijn. Het toezicht op de uitoefening van zijn ambtelijke bevoegdheid is iets anders dan het toezicht op zijn persoonlijke leer en leven. Het lijkt ons niet juist om dat automatisch aan elkaar te koppelen.

Uiteraard kan de predikant zelf wel verzoeken om dit toezicht op de ambtsdienst over te dragen aan een andere kerkenraad, bijvoorbeeld van de gemeente waar hij nu lid is. Zo nodig kan de regeling hierin voorzien.

B11 (i.c.m. B13)

Classis Harderwijk:

non-actiefstelling lijkt hetzelfde als schorsing. Wellicht deze artikelen onder elkaar plaatsen, waarbij verschillen en overeenkomsten in procedure helderder geformuleerd kunnen worden?

WTK:

Het is inderdaad mogelijk om B11 en B12 van plaats te laten wisselen.

Maar belangrijker is het andere wat de classis noemt: in de bijbehorende regelingen, en de toepassing daarvan, het verschil scherp houden. B11 is alleen toepasbaar in situaties die niet vallen onder de omschrijving van B13.1.

B12.4

Classis Arnhem:

Na losmaking beroepbaar door regio tijdens een vast te stellen termijn. Dat was 2 jaar en kon met 2 jaar verlengd worden. Zou niet per regio moeten verschillen. We stellen voor dit te wijzigen in 2 jaar, met mogelijke verlenging met 2 jaar

Classis Harderwijk:

Moet de optie niet opengehouden worden om de termijn van beroepbaarstelling te verlengen?

WTK:

De regeling zal iets meer zeggen over de kaders voor de termijn en de eventuele verlenging ervan. De kerkorde legt vooral vast dat het maatwerk zal moeten zijn: niet per se in alle gevallen dezelfde termijn.

B13.4 (en B18.3)

Classis Midden-Holland:

B13.4/B18.3: de termijn kan worden verlengd, maar er staat niet met welke termijn.

Advies voor een toevoeging: "Indien nodig kan deze termijn (...) worden verlengd met een termijn van ten hoogste vier maanden" (of een andere termijn als dat de bedoeling is).

WTK:

De classis bewijst zelf al dat de formulering van B13.4 niet uitlokt om de verlenging langer te laten zijn dan de oorspronkelijke vier maanden.

Maar de classis heeft gelijk dat het verstandig is om dat toch ook maar ergens vast te leggen. Dat zal nu gebeuren in de bijbehorende regeling, waar ook de andere opties van 'hoe verder na schorsing' worden beschreven.

B14

Classis Arnhem:

Voorstel: B14 uit te breiden met wat in navolging van de heilige Schrift in GKv-KO art. 48.3 staat.

WTK:

C48.3 in de kerkorde van de GKv gaat over de inzet van alle ambtsdragers in de opbouw van de gemeente. In de nieuwe kerkorde is B1.2 ermee te vergelijken.

B14 gaat over iets anders: de speciale taak van de ouderlingen.

B14.2

Classis Arnhem:

Voorstel: uitbreiden met de tweeslag 'leer én leven': leven met de Heer vanuit de gezonde leer.

WTK:

Naar onze indruk betekent het voorstel een versmalling: alsof leven met Christus vooral een kwestie is van 'blijven bij de goede leer'. Het is meer dan dat. Het is ook bidden, God eren, Christus volgen (inderdaad vanuit wat de Bijbel ons over Hem vertelt), samen lichaam van Christus zijn en elkaar als zijn leden dienen.

B14.3

Classis Arnhem:

zie onder A2.4 => pleit voor eigen instemming, liefst door middel van ondertekening (B7 GKv KO overnemen).

WTK:

Die eigen instemming van de ouderlingen staat al in A2.4. Inderdaad niet door ondertekening. Dat is een keuze die de classis mag betreuren, maar die daarom nog niet zonder betekenis is: in het bijzijn van getuigen spreken de ambtsdragers zich uit over hun trouw aan de belijdenis.

Classis Midden-Holland:

B14.3: "(...) Ook zien zij toe op de overige werkers in de kerk."

B14.4: "(...) Ook kunnen zij zich laten bijstaan door andere gemeenteleden of door een kerkelijk werker."

B21.2: "Wanneer iemand zich beklagt over seksueel misbruik door een ambtsdrager of andere werker in een kerkelijke relatie, ..."

De terminologie is onhelder. Wat wordt bedoeld met "overige werkers" in B14.3? Dat is van belang, omdat de ouderlingen op hen moeten toezien. Zijn dat de personen genoemd in B14.4? En wie is dan de "andere werker" uit B21.2?

WTK:

De aanduiding 'werker in de kerk' is een algemene omschrijving voor ieder die 'iets' doet in de kerk. De kerkorde benoemt enkelen van hen specifiek: de ambtsdrager en de kerkelijk werker. Maar er zijn er uiteraard veel meer, van vakbekwame professionals als de koster tot de vrijwilliger die bij de kerkdeur bezoekers welkom heet. De ouderlingen krijgen in B14.3 de taak om toe te zien op dat brede werkveld: alle werkers in de kerk. Maar wel speciaal de mede-ambtsdragers en vooral de bedienaar van Woord en sacrament.

Iets dergelijks geldt voor B21.2: het klachtrecht is niet beperkt tot de speciale categorieën van ambtsdragers en kerkelijk werkers. Ook andere werkers, zoals jeugdwerkers, vallen er onder. Er zit geen duidelijke begrenzing aan, behalve dat het moet gaan om een werker waar iemand mee te maken kreeg "in een kerkelijke relatie".

B14.4

Classis Harderwijk:

2e zin lijkt overbodig. Zie ook opmerking bij B2.3. Zie ook B20 waarin de kerkelijk werker besproken wordt.

WTK:

Inderdaad zou heel B14.4 gemist kunnen worden. In de versie 2019 ontbrak het dan ook. Dat kwam ons op kritiek te staan: moet elke ouderling dit hele takenpakket zelf uitvoeren? Om dat misverstand te ondervangen is vanaf 2020 deze bepaling toegevoegd. Maar de classis heeft gelijk: eigenlijk zou het niet nodig moeten zijn.

B15.3

Classis Hilversum:

In B. 15.3 wordt gezegd dat de diakenen over hun hun beheer verantwoording aan de kerkenraad en gemeente moeten afleggen. Het roept de vraag op: wat moeten ze beheren? Er wordt namelijk niet meer vermeld dat de diakenen geld inzamelen.

WTK:

Ha, scherp opgemerkt! Enerzijds is de reden dat we de omschrijving van de taken kort wilden houden: we beschrijven de kern. Het inzamelen van geld is geen kerntaak van de diakenen; het is wel een handig hulpmiddel om “praktische ondersteuning” (B15.2) te kunnen geven.

Anderzijds is de reden dat diakenen willen vasthouden wat ze in de afgelopen decennia hebben geleerd: dat diaconaat meer is dan uitkeringen verstrekken aan behoeftigen (want die taak is grotendeels overgenomen door de overheid). Financiële ondersteuning kan er wel bij horen, maar het is altijd meer dan dat.

Overigens: impliciet zijn de diaconale gelden nog wel degelijk aanwezig: in het al genoemde B15.2, maar eigenlijk dus ook in het “beheer” van B15.3. Voor alle duidelijkheid kunnen we dat in B15.3 wel expliciet maken, met woorden ontleend aan C12.2.

Wijzigingsvoorstel (toevoeging van ‘financieel beleid en’)

B15.3 De diakenen leggen over hun financieel beleid en beheer verantwoording af aan de kerkenraad en de gemeente.

B19.2

Classis Harderwijk:

waarom krijgt de ouderling wel expliciet ruimte om in geval van afwezigheid van een predikant het avondmaal te bedienen, maar is er geen vergelijkbare ruimte voor het bedienen van de doop of het sluiten van een huwelijk? Of is die ruimte er ook – alleen impliciet?

Classis Midden-Holland:

Naar aanleiding van deze bepaling rijst de vraag wat nu de uitgangspunten zijn bij het bedienen van de sacramenten: door wie (predikant of ouderling, en in welke situatie wel/niet) , is er onderscheid tussen avondmaal en doop, etc. Het verzoek aan de synode is zich hierover uit te laten.

WTK:

Uit art. B3.1 en B19.2 blijkt dat de bediening van de sacramenten hoort bij het ambt van predikant. Maar uit B19.2 blijkt ook dat het sacrament voorrang heeft op de ambtsdrager: de laatste is slechts dienaar en bedienaar, het sacrament zelf is van Christus. Overigens nog steeds reden om het sacrament te laten bedienen door een daartoe gemachtigde ambtsdrager, iemand die geroepen is. Als het sacrament van Christus is, is het immers niet ‘van ons’.

Er is op dit punt geen principieel verschil tussen doop en avondmaal. B19.2 noemt alleen het avondmaal, omdat bij geregelde viering de genoemde situatie zich vaker zal voordoen dan rond de doop. Niet elke mogelijke ‘nood’-situatie wordt immers in de kerkorde geregeld; meestal gebeurt dat pas wanneer het in de praktijk meermalen vragen blijkt op te leveren.

Ook speelt hier een rol dat bij interkerkelijke erkenning van de doop één van de gebruikelijke criteria is dat de doop bediend moet zijn door een daartoe bevoegde dienaar. Wij verwachten van andere kerken dat ze daarin zorgvuldig zijn; zij mogen het van ons verwachten.

Wat de bevestiging van een huwelijk aangaat: dat is geen sacramentsbediening en staat hier dus verder buiten.

B21.2

Classis Midden-Holland:

B21.2 is beperkt tot seksueel misbruik, maar in een veilige kerk moeten alle vormen van (machts)misbruik aangekaart kunnen worden. Dat onderwerp is belangrijk genoeg om in de Kerkorde op te nemen.

Als dat aanklaarten mogelijk is bij de genoemde klachtencommissie, kan B21.2 worden geherformuleerd tot: “Wanneer iemand zich beklaagt over enige vorm van misbruik door een ambtsdrager...”

Als dat aankaarten niet mogelijk is bij de genoemde klachtencommissie, dan verdient het aanbeveling om een nieuw artikellid op te nemen waarin wordt geregeld waar slachtoffers van andere vormen van misbruik terecht kunnen, eventueel onder verwijzing naar een landelijke regeling waarin de details worden geregeld.

WTK:

Het thema dat door de classis wordt aangedragen, is de afgelopen jaren vaker ingebracht vanuit de kerken. Tot op heden hebben GS en LV langs twee lijnen gereageerd:

1. Machtsmisbruik is een geheel eigen fenomeen, dat ook een eigen aanpak vergt. De huidige klachtencommissie is daar niet op berekend. Artikel B21.2 wordt daarom niet aangepast.
2. De kerkelijke commissie die het Meldpunt aanstuurt, heeft de opdracht om onderzoek te doen naar passend kerkelijk beleid rond machtsmisbruik.

Want dat machtsmisbruik kwalijk is, staat buiten kijf; de vraag is alleen hoe je het kunt bestrijden zonder zelf te vervallen in machtsmisbruik.

C1.1

Classis Arnhem:

In C1.1 net als bij C1.3 de kerkenraad het initiatief laten nemen voor het samenroepen.

WTK:

Dat de kerkenraad een taak heeft rond de kerkdienst, wordt duidelijk uit de vele artikelen die deze relatie aanwijzen of veronderstellen: B3, B4, B8, B14, B19, C1.3, C4, C5, C6, C7, C8.

We meenden dat het daarom niet noodzakelijk was om hem ook in C1.1 expliciet te noemen.

Want zo komt de nadruk te liggen op het mooie dat de Geest doet in de gemeente: zij komt niet slechts samen 'omdat de kerkenraad roept', maar omdat ze dat zelf ook wil, dus op eigen initiatief, gedreven door de Geest.

C2.1

Classis Utrecht:

De Classis Utrecht heeft eigenlijk maar één opmerking. Dat betreft art. C2.1.

Onze vraag is: hoort dit thuis in de KO? Dit is meer iets dat bij het (plaatselijke) gemeentelieven hoort, en niet bij het karakter van de KO.

WTK:

Inderdaad is deze bepaling niet noodzakelijk om de genoemde praktijk mogelijk te maken. Het is op verzoek vanuit de kerken toegevoegd om de indruk weg te nemen dat het gemeentelieven zich zou beperken tot de kerkdiensten. Ook dit hoort er bij!

C3.1

Classis Arnhem:

Tot de gemeente behoren ook mensen die op andere manier dan belijdenis en doop met haar verbonden zijn. Graag zien we hier een verduidelijking, hoe men anders dan door doop of belijdenis deel uit kan maken van de gemeente.

WTK:

Enkele voorbeelden zijn: ongedoopte kinderen van gemeenteleden; partners van gemeenteleden; aspirant-leden van de gemeente; tijdelijke gasten of gastleden.

C4.3

Classis Arnhem:

C 4.3 erkenning van de doop die elders *op ordelijke manier* is bediend? Beter: Die trinitarisch is bediend, volgens Matt 28: 19. Ordelijk is o.i. nietszeggend.

WTK:

Het gaat om twee verschillende zaken.

De trinitarische doopformule waar de classis terecht naar verwijst, wordt al genoemd in C4.1 en zal deel uitmaken van de formulieren die in het kader van C8 worden vastgesteld. Binnen de Nederlandse Gereformeerde Kerken zal de doop dus altijd worden bediend in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

In C4.3 gaat het over de doop die elders is bediend. Doorslaggevend is dan niet of men dezelfde formule hanteert (dat is ook niet hoe Matt. 28:19 in de Bijbel functioneert), wel of het een *christelijke* doop is die *ordelijk* is bediend.

'Ordelijk' verwijst dan naar de orde die in de betrokken kerk geldt: hun 'kerk-orde'. Wanneer kinderen elkaar spelenderwijs dopen, ook al gebruiken ze daarbij de trinitarische formule, geldt dat toch niet als een doop die door de kerk zal worden erkend.

C4/C5

Regio Oost:

De betekenis van openbare geloofsbelijdenis is in de nieuwe kerkorde niet zonder meer de toelating tot het avondmaal. Plaatselijke kerken mogen immers besluiten om kinderen aan het avondmaal toe te laten. Toch zal iedereen het belang erkennen van een publiek moment waarin doopleden verklaren nu zélf te staan voor het geloof, en daarbij de doopbelofte persoonlijk aanvaarden. Nu de tekst C4.1 uit 2019 ("De kerkenraad en de gemeente stimuleren volwassen doopleden tot het doen van openbare geloofsbelijdenis om deel te kunnen nemen aan het avondmaal") is geschrapt, zijn zowel de stimulans als de motivatie verdwenen. Wat dan overblijft is wel heel mager, namelijk een opsomming aan welke eisen je moet voldoen. Te overwegen is om een regel toe te voegen die wat lijkt op C7.1 over het huwelijk: "De kerkenraad bevordert dat..."

Amendement op C5: Voeg onder C5 als eerste regel toe: C5.1 De kerkenraad bevordert dat doopleden van de gemeente toegroeien naar een moment waarop ze door openbare geloofsbelijdenis de bij de doop ontvangen belofte dankbaar aanvaarden.

(en hernummer de beide volgende leden)

WTK:

De toevoeging die de regio Oost voorstelt, is nog om een andere reden van belang.

Want door de laatste wijzigingen was er in de huidige tekst maar één motief overgebleven voor openbare geloofsbelijdenis: toegang tot de doop (art. C4.2). Dat ook wie als kind is gedoopt, ooit openbare belijdenis van zijn geloof behoort te doen, komt in de huidige tekst niet uit de verf. Dat moet inderdaad alsnog.

Omdat de toevoeging in dezelfde sfeer ligt als het bestaande C5.2, zijn beide elementen samengevoegd. Wel is de volgorde van de bepalingen verwisseld.

Wijzigingsvoorstel (C5.1 is nieuw, en verwerkt ook het oude C5.2)

- C5.1 De kerkenraad bevordert dat elke gedoopte toegroeit naar openbare belijdenis van zijn geloof. De kerkenraad biedt daartoe kerkelijk onderwijs aan.
- C5.2 Voor het doen van openbare geloofsbelijdenis is toelating door de kerkenraad en bewilliging van de gemeente nodig.

C8.2

Regio Nunspeet / classis Hattem:

Wij stellen voor:

C 8.1 De landelijke regeling biedt formulieren voor de liturgische handelingen in de kerkdienst. (ongewijzigd)

C8.2 De vragen en beloften in de liturgische formulieren mag een voorganger alleen aanpassen met goedkeuring van de kerkenraad na overleg met de betrokkenen. (gewijzigd)

Grond: Liturgische formulieren bestaan vaak uit een stukje onderwijs, aangevuld met een of meerdere vragen. Een wijziging van de vragen en beloften zoals bedoeld in C 8.2 behoeft echter geen instemming te hebben van de betrokkenen, daar de verantwoordelijkheid immers bij de kerkenraad ligt.

WTK:

Stel dat een kerkenraad een missionair project heeft opgezet en van alle nieuwe belijdende leden de belofte vraagt dat zij zich voor dit project zullen inzetten. Hebben aankomende belijdende leden dan alleen de keuze tussen of deze belofte geven of geen belijdenis doen? Volgens art. C8.2 mogen ze ook zeggen: we willen wel belijdenis doen, maar niet met de door u gevraagde toezegging; we willen niet meer beloven dan de landelijk vastgestelde vragen.

Om dit recht te bewaken steunen wij de voorgestelde wijziging niet.

C9.2

Classis Midden-Holland:

Een verwijzing naar de AVG ontbreekt, maar ook de kerken moeten voldoen aan de AVG. Het is zinvol, zowel intern als extern, om dat expliciet te benoemen.

Daarom adviseren wij het volgende tekstvoorstel: “De geregistreerde gegevens worden zorgvuldig beheerd en alleen gebruikt voor kerkelijk doeleinden, overeenkomstig de bepalingen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) of wat daarvoor in de plaats komt”.

WTK:

Zeker, ook kerken dienen de Nederlandse wetgeving te respecteren. Dat geldt overigens niet alleen in het geval van de AVG en de wetten die daarop zijn gebaseerd. Het is onbegonnen werk om overal waar een Nederlandse wet van toepassing is, een verwijzing in de kerkorde op te nemen.

Het is ook niet nodig. Het wordt pas zinvol wanneer de kerken bewust gebruik willen maken van de rechten die hun door de Nederlandse wetgeving worden toegekend (zie bijvoorbeeld G1 en G2) of wanneer de Nederlandse wet in de situatie van de kerken om een specifieke toepassing vraagt.

Bij het gegevensbeheer in de kerk is dat laatste soms zeker het geval. Om een voorbeeld te noemen: kunnen kerken nog papieren boekjes uitgeven met een ledenlijst erin? En zo ja, onder welke voorwaarden? Mogelijk dat het op enig moment zinvol blijkt om hierover iets te bepalen in een landelijke regeling (liever dan in de kerkorde). Maar enkel een verwijzing naar de AVG heeft geen meerwaarde.

C11.2

Classis Harderwijk:

waarom is in dit tweede lid bewilliging van de gemeente noodzakelijk?

WTK:

Om het betrokken gemeentelid te beschermen. Een kerkenraad mag iemand niet stilzwijgend uitschrijven (tenzij betrokkene met de noorderzon is vertrokken, C11.1). Ook als de kerkenraad geen contact kan leggen, kan iemand anders in de gemeente nog wel mogelijkheden zien voor contact. Op grond daarvan kan hij bezwaar maken tegen uitschrijving van betrokkene.

D1.2

Classis Rotterdam:

De kerk geeft bijzondere zorg aan leden van de gemeente die door hun opvattingen of levensstijl tekort doen aan de eer van God en daarmee hun eigen behoud en het heil van de gemeente in gevaar brengen. - Terecht werd opgemerkt: deze omschrijving gaat over ons allen en is dus te weinig specifiek. Het oude artikel noemt 'ernstige' zonde. Dat maakt concreter wanneer *bijzondere* zorg nodig is.

Een juiste formulering zal lastig blijven. Misschien toch de formulering van het huidige D51.2 heroverwegen, met dien verstande dat 'tucht' wordt vervangen door 'kerkelijk toezicht'?

WTK:

Inderdaad, terecht opgemerkt: D1.2 raakt ons allen. Het kerkelijk toezicht betreft uiteindelijk alle leden van de gemeente, omdat niemand van hen zonder zonde is.

Wel heeft de classis gelijk dat er dan geen reden meer is om over *bijzondere zorg* te spreken. Die aanduiding kan beter vervallen.

Wijzigingsvoorstel ('geeft bijzondere zorg' wordt 'besteedt zorg')

D1.2 De kerk besteedt zorg aan leden van de gemeente die door hun opvattingen of levensstijl tekort doen aan de eer van God en daarmee hun eigen behoud en het heil van de gemeente in gevaar brengen.

D4

Classis Arnhem:

Vervangen door D56 GKv KO ter bescherming van de gemeente door de ambtsdragers.

WTK:

Blijkens de toelichting van de classis mist men de voorwaarde dat betrokkene geen propaganda mag maken voor zijn opvattingen.

Het klopt dat dit niet als afzonderlijk punt terugkeert in D4.

Overweging was enerzijds dat de term 'propaganda' geen duidelijke begrenzing aangeeft: wanneer is het propaganda, wanneer zijn het legitieme vragen? Er mag in de gemeente ruimte zijn voor een open gesprek, ook als dat schuurt met het kerkelijk belijden.

Anderzijds menen we dat de "aanwijzingen van de kerkenraad" hier voldoende in kunnen voorzien.

Classis Groningen:

Bij D4 vroeg een deel van onze vergadering zich af of dit niet explicieter verwoord zou moeten worden. Explicieter om wat voor afwijkingen het gaat of kan gaan.

WTK:

Het artikel geeft inderdaad geen verdere begrenzing aan. Dat betekent dat er ook geen nadere begrenzing is bedoeld. Het kan gaan om iemand die sympathie koestert voor bizarre eindtijd- en complottheorieën, maar ook om iemand die oprecht bezwaar heeft tegen bepaalde fundamentele onderdelen van de gereformeerde belijdenis. In alle gevallen is er een zekere tolerantie mogelijk, onder de voorwaarden die het artikel benoemt.

D5 (en daarna D6 en D7)

Classis Dordrecht-Gorinchem):

In D5.1 is aangegeven dat als iemand vasthoudt aan de zonde of weigert om zich te verantwoorden, de kerkenraad kan besluiten om de gemeente te informeren of om betrokkene de deelname aan het avondmaal te ontzeggen.

Deze twee – in D5 als gelijkwaardig geformuleerde - mogelijkheden worden uitgewerkt in D6 (informeren van de gemeente) en D7 (ontzegging van het avondmaal).

Blijkens de toelichting die diende op de synode is deze volgorde een voorkeursvolgorde: het informeren van de gemeente heeft de voorkeur boven de ontzegging van het avondmaal.

In de toelichting lezen we onder andere:

“Het informeren van de gemeente is naar onze overtuiging in deze tijd een effectiever middel dan de ontzegging van het avondmaal. Het mag daarom prominenter in beeld komen.”

Verderop:

“Toch blijkt dit middel weinig bekend te zijn en wordt het daarom ook minder toegepast dan zou kunnen.”

In een passage waar over de AVG wordt gesproken staat:

“Betrokkene weet dus wat er gebeurt, kan zich verweren, en kan zich er eventueel aan onttrekken, namelijk door te verklaren dat hij niet langer deel wil uitmaken van de gemeente.”

Overwegingen hierbij:

Het vermaan van een gemeentelid dat in zonde leeft, heeft als doel dat hij zich bekeert. Alle toezichtmaatregelen dienen daarop gericht te zijn.

Als gevraagd wordt welk middel effectiever is, dan gaat het erom dat een middel wordt gekozen dat het doel (bekering) dichterbij brengt. Dat zal per casus moeten worden afgewogen.

Hierbij kan een vaak gebruikte set criteria nuttig zijn:

- a. Noodzakelijkheid: is de maatregel noodzakelijk?
- b. Proportionaliteit: is de maatregel voldoende evenredig met (of: staat deze in redelijke verhouding tot) de betreffende zonde?
- c. Subsidiariteit: kan het doel ook op een minder ingrijpende manier bereikt worden?

Onzes inziens kan worden vastgesteld dat het informeren van de gemeente aanmerkelijk ingrijpender, zwaarder is dan de ontzegging van het avondmaal.

Bij laatstgenoemde maatregel vindt het vermaan nog plaats tussen de kerkenraad en betrokkene en niet in het openbaar. Bij bekendmaking aan de gemeente worden zowel de naam van betrokkene als zijn zonde openbaar gemaakt, wat veel ingrijpender is.

Alleen al om deze reden is het logischer om de minst vergaande maatregel als eerste te noemen. Zo is dit hoofdstuk ook geordend: onderling vermaan, vermaan vanuit de kerkenraad en aan het eind de buitensluiting.

Het is sterk de vraag of het informeren van de gemeente een effectiever middel is dan de ontzegging van het avondmaal. Misschien kan dat in een bepaalde casus het geval zijn, maar onzes inziens kan dit in het algemeen zeker niet zo gesteld worden. Het effect zal in veel gevallen eerder zijn dat betrokkene zich onttrekt aan de gemeente, terwijl het primaire doel van de maatregel bekering is.

voorbeeldcasus: In situaties waarbij sprake is van seksueel misbruik is het meestal ook niet in het belang van het slachtoffer dat de gemeente geïnformeerd wordt over een aangeklaagde broeder/zuster die deze zonde gepleegd heeft en hier geen rekenschap van af wil leggen/zich niet wil bekeren. In de meeste gevallen heeft een slachtoffer tijd en rust nodig om te verwerken wat er gebeurd is. Het is dan zeker helpend dat de aangeklaagde voorlopig niet aangaat aan het (publiek zichtbare) avondmaal. Het is dan een vorm van stille tucht waardoor voor beide partijen enige rust en tijd voor reflectie kan ontstaan.

In de tekst van D5.1 en in de toelichting wordt gesuggereerd dat er een keuze gemaakt moet worden uit de twee genoemde mogelijkheden.

Het is de vraag of dat zo is.

Waarom zou niet gekozen kunnen worden voor ontzegging van het avondmaal en vervolgens – als dat niet helpt – voor informeren van de gemeente?

En: als een kerkenraad kiest voor informeren van de gemeente, lijkt het ons logisch dat betrokkene tevens deelname aan het avondmaal wordt ontzegd, toch? Feitelijk wordt dan gekozen voor beide maatregelen tegelijkertijd.

Merkwaardig is dat in D7 (ontzegging avondmaal) geregeld is dat bij toepassing van dit artikel betrokkene zijn kinderen niet mag laten dopen en niet mag deelnemen aan de verkiezing van ambtsdragers, terwijl deze beperkingen van de rechten van het lidmaatschap niet voorkomen in artikel D6 (informeren van de gemeente). Deze beperkingen dienen onzes inziens zeker ook van toepassing te zijn bij het informeren van de gemeente.

Conclusies:

1. De volgorde van beide maatregelen dient niet bepaald te worden door een voorkeur voor een van beide, maar door de zwaarte van de maatregel.
2. Duidelijk moet zijn dat het niet een keuze is voor uitsluitend een van de twee maatregelen, maar dat deze ook beide volgtijdelijk kunnen worden genomen. Daarbij gaat het feitelijk om de volgorde 1. ontzegging van het avondmaal en 2. informeren van de gemeente.

Informeren van de gemeente impliceert ontzegging van het avondmaal.

3. De extra beperkingen verbonden aan de ontzegging van het avondmaal dienen ook verbonden te zijn aan het informeren van de gemeente.

Tekstvoorstellen:

D5.1

Wanneer blijkt dat iemand vasthoudt aan de zonde of weigert zich te verantwoorden, kan de kerkenraad besluiten om betrokkene de deelname aan het avondmaal te ontzeggen of de gemeente te informeren dan wel eerst de deelname aan het avondmaal te ontzeggen en indien nodig vervolgens de gemeente te informeren.

D6

Wordt 'ontzegging van het avondmaal' (in het concept is dat D7)

D7

Wordt 'informeren van de gemeente' (in het concept is dat D6)

Toegevoegd wordt:

D6.3 Zolang betrokkene zich niet bekeert, mag hij niet deelnemen aan het avondmaal en evenmin zijn kinderen laten dopen of deelnemen aan het kiezen van ambtsdragers.

Het huidige D6.3 wordt vernummerd tot D6.4

WTK:

Het staat de classis vrij om het informeren van de gemeente ingrijpender te achten, en de ontzegging van het avondmaal effectiever te noemen. De tekst van de kerkorde geeft een kerkenraad de ruimte om per situatie af te wegen wat de beste aanpak is.

De volgorde van D6 en D7 is dus niet verplichtend, alsof het één moet komen vóór het ander. De classis geeft de indruk alsof zij wel weer een verplichte volgorde wil invoeren, met de regel dat iemand over wie de kerkenraad de gemeente informeert, prompt niet langer tot de sacramenten wordt toegelaten. Informeren komt in het voorstel van de classis dus altijd ná ontzegging van het avondmaal, of gaat er tenminste mee gepaard. In voorkomende gevallen kan dat inderdaad wijs zijn, maar hoofdstuk D heeft als opzet dat dit niet wordt voorgeschreven. Er zijn situaties waarin een kerkenraad de gemeente wil informeren zonder dat hij ontzegging van het avondmaal nodig acht. Die ruimte willen wij graag handhaven.

D6.1

Classis Midden-Holland:

Er staat niet waarover de gemeente wordt geïnformeerd: ziet dat op de ontzegging aan het avondmaal (D5.1) of (ook) over buitensluiting uit de gemeente (D5.2)? Zeker nu dit in een apart artikel (D6.1) staat, moet dat expliciet worden gemaakt.

WTK:

D6.1 bouwt voort op D5.1. Daar staat dat de kerkenraad de gemeente kan informeren "wanneer blijkt dat iemand vasthoudt aan de zonde of weigert om zich te verantwoorden". De informatie zal dus daarover gaan.

Ontzegging van het avondmaal is mogelijk zonder de gemeente te informeren: zie D7.

Bij buitensluiting wordt de gemeente wel geïnformeerd, en is opnieuw de vereiste zorgvuldigheid van toepassing. Zie D8.

D9.1

Classis Midden-Holland:

De toelichting is nodig om dit artikel goed te begrijpen. Het verdient de voorkeur dat de Kerkorde voor zich spreekt. Voorstel voor een toevoeging: “Wanneer iemand zich na buitensluiting bekeert, kan hij alleen als belijdend lid in de gemeente terugkeren, in het geval van een dooplid door het doen van openbare geloofsbelijdenis.”

WTK:

De classis heeft het goed begrepen. Wij menen ook dat de tekst geen andere uitleg toelaat. De toevoeging zou dus wel kunnen, maar wij streven ernaar om de kerkordetekst beknopt te houden.

Classis Harderwijk:

Bij terugkeer van een dooplid na uitsluiting meteen ook belijdenis doen? Is hier niet beter een leeftijdsgrens of iets dergelijks te trekken? De toelichting is wat kort door de bocht. (tekst toelichting: *In D9.1 is toegevoegd dat iemand die ooit is buitengesloten, alleen als belijdend lid kan terugkeren. Dat is vooral van belang als het om buitengesloten doopleden gaat. Wanneer zij willen terugkeren, moet hun bekering een zaak zijn van geloof. Laten ze dat ook maar hardop uitspreken!*)

WTK:

Het is al een oude wijsheid dat de kerk jonge doopleden niet buitensluit: zij kunnen immers nog niet verantwoordelijk worden gesteld voor hun daden. Zijn ze daar wel op aanspreekbaar, en moesten ze daarom worden buitengesloten, dan zijn ze dat bij terugkeer niet minder. Bovendien gaat het in D9.1 om iemand zich bekeert, die dus weet wat hij heeft gedaan en zich daar met berouw van afkeert. Wie zo door de Geest is gerijpt, is volwassen genoeg om daarvan te getuigen in een openbare geloofsbelijdenis.

E1.3

Classis Midden-Holland:

Het “maar” suggereert een harde tegenstelling. Beter is de volgende formulering: “Wie naar een regionale vergadering of de synode worden afgevaardigd, zijn bevoegd om namens de kerken te handelen. Ze houden rekening met wat er in de kerken leeft. Tegelijkertijd zijn ze alleen gebonden aan de Bijbel, de belijdenis van de kerken en het kerkelijk recht.”

WTK:

Er is inderdaad een bepaalde tegenstelling, namelijk over de mate van gebondenheid. De afgevaardigden behoren rekening te houden met wat er in de kerken leeft, maar zijn er niet aan gebonden. Geen ‘bindend mandaat’! De kerken kunnen hun dat vertrouwen geven omdat de afgevaardigden wel zijn gebonden aan Bijbel, belijdenis en kerkelijk recht.

We geven de classis echter toe dat dit duidelijker uit de verf zou mogen komen. Het kan immers lijken alsof de tekst een contrast suggereert tussen wat er leeft in de kerken enerzijds en wat er in Bijbel, belijdenis en kerkorde staat anderzijds. Maar dat is de bedoeling niet.

Dus stellen wij een verbeterde tekst voor.

Wijzigingsvoorstel (laatste zinsdelen verwisseld, ander voegwoord)

E1.3 Wie naar een regionale vergadering of de synode worden afgevaardigd, zijn bevoegd om namens de kerken te handelen. Ze zijn alleen gebonden aan de Bijbel, de belijdenis van de kerken en het kerkelijk recht. Wel houden ze rekening met wat er in de kerken leeft.

E5

Classis Groningen:

Bij E 5.1 hebben we de vraag hoe je kunt voorkomen dat de belasting van afgevaardigden te groot wordt. En ook hoe je kunt regelen dat de afvaardiging evenwichtig is qua leeftijdsopbouw.

WTK:

Goede vragen! Al hebben wij het antwoord nog niet. Het is belangrijk dat de kerken zich hierover blijven bezinnen, of experimenteren met mogelijkheden tot verbetering.

De moeite wordt immers al langer beleefd, en het lijkt erop dat de urgentie in deze tijd alleen nog maar toeneemt.

Binnen de RG wordt hier eveneens over nagedacht; zie haar rapport ter zake (hoofdstuk 10). Het voorstel dat daaruit voortvloeit, heeft vooralsnog geen invloed op de tekst van de kerkorde; mogelijk wel op de landelijke regeling.

E8 (en E9)

Classis Harderwijk:

Meerder artikelen: “verwantschapsrelatie”, soms lijkt dat op “zusterkerkrelatie” andere keren op “correspondentie relatie”. Helderheid over reikwijdte lijkt wel nodig.

WTK:

De term ‘verwantschap’ is een omvattende term voor verschillende soorten relaties: zusters, neven, achterneven. Zowel in E8 als in E9 is die brede marge opzettelijk gekozen.

Die helderheid moet er komen in de concrete situatie. De invulling zal per geval weer anders kunnen zijn. Wel zullen de landelijke regelingen nadere kaders stellen. Ook noemt E8.3 al de noodzaak van een gezamenlijke overeenkomst: die beschrijft de inhoud van de relatie.

F1

Classis Midden-Holland:

Wat een besluit is, wordt niet gedefinieerd, terwijl dat de basis vormt van hoofdstuk F.

In bepaalde kerkrechtelijke procedures wordt dat ervaren als een gemis. Bezwaar en beroep kunnen alleen tegen besluiten worden ingesteld, anders moet de betrokkene niet-ontvankelijk worden verklaard. Met andere woorden: het is voor een betrokkene van belang om te weten wanneer hij/zij bezwaar of beroep kan instellen, en het is voor degenen die het ingestelde bezwaar of beroep moeten beoordelen van belang om vast te stellen of er wel bezwaar of beroep mogelijk is.

Wij stellen het volgende besluitbegrip voor, dat aan het huidige F1 vooraf zou moeten gaan (als een nieuw F1 waardoor de rest wordt doorgenummerd):

F1.1 Een besluit is een, al dan niet beleidsmatige, schriftelijke beslissing van een kerkelijke vergadering met bindende rechtskracht.

F1.2 Voor de toepassing van de bepalingen over bezwaar en (hoger) beroep wordt een handeling of een verzuim van een kerkelijke vergadering met een besluit gelijkgesteld.

F1.3 Een beslissing in het kader van de kerkelijke rechtsgang geldt niet als een besluit.

In het voorgestelde besluitbegrip komt het volgende tot uitdrukking:

- ‘al dan niet beleidsmatig’: het besluitbegrip beperkt zich niet tot beslissingen ten aanzien van concrete personen (zoals ontzegging van de deelname aan het avondmaal op grond van D7.1), maar strekt zich ook uit tot algemene beleidsbeslissingen (zoals het schrappen van de middagdiensten).

- ‘schriftelijk’: mondelinge beslissingen maken het praktisch ingewikkeld. Bovendien sluit de eis van schriftelijkheid aan bij het (huidige) F1.4 dat de kerkelijke vergaderingen voorzien in zorgvuldige vastlegging van hun besluiten. De vorm is evenwel vrij, een besluit kan bijvoorbeeld worden vastgelegd in een persoonlijke brief, de gemeentemail of een verslag van een vergadering.

- ‘beslissing (...) met bindende rechtskracht’: zie voor de term ‘bindende rechtskracht’ F72.1 van de

huidige Kerkorde. Een besluit is erop gericht in een concrete situatie een bindende beslissing te nemen. Dat kan een bekrachtiging van de bestaande situatie zijn (vrouwen mogen geen ouderling worden) of juist het aanbrengen van een verandering met bepaalde (rechts)gevolgen, zoals dat iemand de toegang tot het avondmaal wordt ontzegd of dat er geen middagdiensten meer worden gehouden.

- 'van een kerkelijke vergadering': zie (het huidige) F1.1, waaruit volgt dat kerkenraden, regionale vergaderingen en de synode (blijkens F1.2 zijn dat 'kerkelijke vergaderingen') besluiten nemen.
- 'handeling of verzuim': hoewel handelingen en verzuim niet onder het besluitbegrip kunnen worden geschaard, is het openstellen van bezwaar en (hoger) beroep daartegen wel wenselijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om een onbijbelse uitlating van een predikant tijdens een preek waaraan de kerkenraad voorbijgaat. Overigens wordt in het huidige F1.1 een onderscheid gemaakt tussen 'handelen' en 'besluiten'.
- 'een beslissing in het kader van de kerkelijke rechtsgang': daarvoor geldt een eigen regime, bijvoorbeeld voor een beslissing op het bezwaar (F4.3). Daarom moeten deze beslissingen van het algemene besluitbegrip worden uitgezonderd.

WTK:

Wij danken de classis voor haar uiteenzetting. Bepaalde elementen zullen in voorkomende gevallen zeker kunnen helpen. We zijn er echter nog niet van overtuigd dat de nu genoemde formuleringen de kerkelijke praktijk voldoende verhelderen. Maar we zullen de GS en de LV niet belasten met een discussie daarover; we zijn vooral van mening dat de kerkorde niet de plaats is voor verfijningen op dit niveau.

Eventueel zou het een plaats kunnen krijgen in de regelingen onder F5 en volgende. Maar van de noodzaak daartoe zijn we eveneens nog niet overtuigd.

F1.2

Classis Harderwijk:

tweede zin: Moet hier ook iets opgenomen worden over gekwalificeerde meerderheid in bijzondere situaties? (uitsluiting, beroepen predikant, etc.)

WTK:

Een kerkelijke vergadering kan besluiten dat voor een bepaalde belangrijke stap een gekwalificeerde meerderheid noodzakelijk is (zoals dat bijvoorbeeld nu ook geldt voor wijziging van de kerkorde in eerste lezing).

Het lijkt ons echter niet juist om in de kerkorde bij voorbaat vast te leggen dat bepaalde beleidsbeslissingen alleen met een gekwalificeerde meerderheid (en welke is dat dan? 67%? 75%?) genomen mogen worden. Laat dat aan de betrokken vergadering zelf.

F1.3

Classis Harderwijk:

Dit artikel is een vanzelfsprekende noodzakelijkheid. Is het dan terecht, dat gesproken en besloten wordt over de rechtspositie van de predikanten in een gremium dat in meerderheid uit predikanten bestaat?

WTK:

Het is ons niet helder waar de classis op doelt. Welk gremium bestaat in meerderheid uit predikanten? En welke besluiten over de rechtspositie van de predikanten worden daar genomen? En wat is de relatie met F1.3?

In ieder geval is B6 (over de rechtspositie van predikanten) vastgesteld door een vergadering (de GSLV in 2021) die voor zover ons bekend in meerderheid uit niet-predikanten bestond. Niemand van de wel aanwezige predikanten bleef overigens buiten stemming, want niemand van hen was persoonlijk belanghebbende bij dit besluit.

F2.2

Classis Midden-Holland:

Er is niet bepaald wat er moet gebeuren, nadat de kerkenraad zich heeft verantwoord. De situatie kan zich voordoen dat het “inhoudelijk gesprek” uit de toelichting niet leidt tot overeenstemming. De classis verzoekt om een handreiking hoe met zulke gevoelige situaties om te gaan. Moet in de situatie van een (principiële) verschil van mening worden berust, moet het gesprek op een andere wijze worden voortgezet (bijvoorbeeld met externen, van buiten de regionale vergadering), moet het besluit opnieuw aan de synode worden voorgelegd, etc.?

WTK:

Zo'n handreiking is momenteel niet in voorbereiding, al is het denkbaar dat hij er ooit komt. Besef wel dat de gewenste aanpak sterk afhankelijk is van het karakter van het besluit, het karakter van de bezwaren, de vraag of de bezwaren samenhangen met andere moeiten, en zo meer. Ook is het niet wijs om bij voorbaat al aan te geven wat wel en wat niet kan in zo'n geval. Eigenlijk is het een situatie die je het liefst vermijdt; als het zich toch voordoet, is voorzichtigheid vereist. De mogelijkheden die de classis opsomt, zijn alle reëel, maar het is moeilijk in het algemeen te zeggen wat de voorkeur verdient.

F3.1

Classis Midden-Holland:

Er wordt niet nader gedefinieerd of omschreven wat verstrekkende gevolgen zijn. Bedoeld zijn kennelijk ook de besluiten met verstrekkende financiële gevolgen, maar dat artikel is geschrapt (C12.3, 2020, toelichting p. 27). Gegeven de gevoeligheid van financiële kwesties is ons advies om expliciet te maken dat het ook gaat over dergelijke besluiten: “De kerkenraad raadpleegt de gemeente over de hoofdzaken van zijn beleid en voor besluiten met verstrekkende gevolgen, waaronder begrepen besluiten met verstrekkende financiële gevolgen.”

WTK:

Financiële kwesties zijn inderdaad vaak zo gevoelig, dat wij niet verwachten dat er een kerkenraad is die meent dat zulke besluiten niet onder deze bepaling zouden vallen. Eerder zien we het risico dat wanneer alleen het financiële voorbeeld wordt genoemd, kerkenraden zullen vergeten dat het ook over andere ingrijpende besluiten moet gaan, zoals structurele wijzigingen in het pastoraat of een totaal andere opzet van het jeugdwerk. Ook als daar niet veel geld mee is gemoeid, kan het nog steeds belangrijk zijn om het met de gemeente te bespreken. We steunen de voorgestelde wijziging daarom niet.

F4.3

Classis Midden-Holland:

In de toelichting (p. 43) staat dat er altijd ruimte is voor bezwaar, zonder termijn en vormvereiste. Dat achten wij niet wenselijk. Óf er wordt bezwaar gemaakt binnen de termijn van zes weken en dan wordt de formele bezwaarprocedure doorlopen (met een mogelijkheid van beroep), óf er wordt bezwaar gemaakt buiten de termijn van zes weken en dan is de betrokkene niet-ontvankelijk in zijn bezwaar (een verschoonbare termijnoverschrijding daargelaten). Dat laatste betekent niet dat er geen gesprek meer hoeft plaats te vinden tussen betrokkene en de kerkenraad, maar dat gebeurt dan niet binnen het formele kader van een bezwaarprocedure. Anders kan de situatie zich voordoen dat iemand na een jaar nog bezwaar kan maken tegen een besluit. Dat ondergraaft niet alleen de formele rechtskracht van een besluit (een eenmaal genomen besluit moet niet tot in lengte van jaren ter discussie kunnen worden gesteld), maar is ook tijdrovend vanwege alle formele stappen in de bezwaarprocedure. Het is een onnodige formalisering als daarna niet eens meer beroep tegen de beslissing op het bezwaar mogelijk is.

Voorstel voor herformulering van F4:

F4.1: Een gemeentelid of iemand die persoonlijk belanghebbende is, kan bezwaar indienen tegen een besluit van de kerkenraad binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit.

F4.2: Een kerkenraad of iemand die persoonlijk belanghebbende is, kan bezwaar indienen tegen een besluit van de regionale vergadering binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit.

F4.3: De kerkenraad of regionale vergadering neemt een beslissing op het bezwaar en zendt die schriftelijk toe.

F4.4 [ongewijzigd]

WTK:

Inderdaad kan iemand na een jaar nog bezwaar maken tegen een besluit. We zien niet in waarom dat de rechtskracht van een besluit zou ondergraven: zolang het besluit niet is gewijzigd, blijft het van kracht. Ook erkent de classis dat zo'n bezwaar na lange tijd nog steeds een gesprek wettigt tussen betrokkene en (bijvoorbeeld) de kerkenraad. Zo'n gesprek zou zelfs kunnen opleveren dat de kerkenraad alsnog terugkomt op zijn besluit. Doet hij dat echter niet, dan zal betrokkene erin moeten berusten; de gelegenheid om tegen een afwijzing van zijn bezwaar in beroep te gaan is voorbij.

Die mogelijkheid tot blijvend gesprek en blijvende bezinning op de juistheid van het kerkelijk beleid lijkt ons te waardevol om het slechts af te doen als eventuele aanleiding tot een gesprek en meer niet.

Vergelijk het met E6.1: kerken kunnen te allen tijde bij de synode terugkomen op een besluit dat ooit door een eerdere synode is genomen. Dat ontnemt synodebesluiten hun rechtskracht niet; het betekent slechts dat de kerken altijd bereid blijven om zich te verantwoorden over hun besluiten, ook die van langer geleden.

F5 en volgende

Classis Harderwijk:

ons is opgevallen dat artikel F75.2 uit de huidige kerkorde niet terugkeert in de nieuwe kerkorde. Ons inziens is dat een verlies omdat daar in waardevolle zaken staan die dienstbaar zijn aan een goede en nauwkeurige rechtsgang. Voorstel voor de synode: neem, ergens in hoofdstuk F van de kerkorde artikel F75.2 van de huidige kerkorde weer op

Classis Midden-Holland:

Er ontbreekt een bepaling waarin de eisen van een behoorlijke kerkelijke rechtspraak zijn gedefinieerd. Het waarborgen van een eerlijke procedure en onpartijdige rechtspraak is essentieel en dient als richtlijn voor goede kerkelijke rechtspraak op alle niveaus. Als in een voorkomend geval de burgerlijke rechter wordt ingeschakeld, dan zal deze nagaan of de kerkelijke rechtsgang voorziet in die elementaire eisen van behoorlijke procesvoering. Zo niet, dan zal de burgerlijke rechter in principe zich bevoegd achten de zaak zelf te behandelen.

Wij adviseren met klem om het voorgaande en een aantal concrete beginselen op te nemen in de Kerkorde (vgl. F75 in de huidige Kerkorde). Intern kan men zich daarop richten bij het beoordelen van een bezwaar of beroep. Extern is het een belangrijke aanwijzing (die wel in het concrete geval moet worden waargemaakt) dat de kerkelijke rechtspraak met voldoende waarborgen omkleed is.

Wij stellen het volgende voor, op te nemen na het huidige artikel F4, waarna de rest (verder) wordt doorgenummerd:

Fx.1 De kerkelijke rechtsgang voldoet aan de eisen van eerlijke en onpartijdige rechtspraak. De landelijke regeling bevat nadere regels, in ieder geval op de volgende onderdelen:

a. de toepassing van hoor en wederhoor, waaronder de mogelijkheid van een hoorzitting;

b. het recht op bijstand door een adviseur of raadsman;

c. de mogelijkheid tot het horen van getuigen of het raadplegen van deskundigen;

d. gelijke toegang tot relevante stukken voor beide partijen;

e. de behandeling binnen een redelijke termijn;

f. de mogelijkheid van verschoning en het recht van wraking;

g. de motiveringseisen aan de schriftelijke beslissing.

De onpartijdigheid geldt in het bijzonder voor de landelijke commissie. Indien en voor zover dat niet tot uitdrukking komt in de landelijke regeling, kan na (het huidige) F5.2 een extra lid worden opgenomen: “De landelijke commissie bestaat uit deskundigen die onafhankelijk en onpartijdig tot een uitspraak komen.”

WTK:

Met behulp van de huidige deputaten en commissie voor de kerkelijke rechtspraak zijn er de nodige regelingen in voorbereiding, waarin al deze aspecten voluit aandacht zullen krijgen.

F6.4

Classis Midden-Holland:

Toelichting (p. 45): “In de versie 2020 was de bedoeling dat het hoger beroep een beperkte toetsing zou zijn: als de commissie van beroep haar werk niet goed heeft gedaan, moet de synode kunnen ingrijpen. Omdat de consequenties daarvan nogal wat discussie opleverden, is tijdens de behandeling in de GSLV een voor de kerkorde eenvoudiger weg gekozen: die van een ‘vol’ hoger beroep.”

Vraag: waarom is een ‘vol’ hoger beroep nodig als een *onafhankelijke* landelijke commissie het beroep heeft behandeld? Is het noodzakelijk dat de zaak, na bezwaar en beroep, door de synode volledig wordt overgedaan of zou de synode ook marginaal of beperkter kunnen toetsen?

WTK:

Wanneer de commissie goed werk heeft geleverd, zal de synode zich kunnen beperken: wat goed is, mag goed blijven. De toetsing kan dan marginaal uitpakken: de bezwaren hebben geen grond.

Problematisch bleek echter om de bevoegdheid van de synode bij voorbaat te beperken tot een marginale toetsing. Want waar ligt dan precies de grens van die marge? Als het om fundamentele kwesties gaat, mag de synode daar dan niets van vinden?

Vandaar dat gekozen is voor dat ‘vol’ beroep, in de hoop dat het zelden nodig zal zijn en dat, mocht het toch voorkomen, de synode er vlot klaar mee kan zijn.

3 Redactionele voorstellen van anderen

B12

Vanuit het werkveld van deputaten predikantszaken, SKW en CGMV komt het dringende verzoek om in B12 een andere term te gebruiken dan 'losmaking'.

Deze term is door het gebruik besmet geraakt, wat ook de betrokken predikant als smet gaat aankleven. Bovendien is B12 breder van opzet dan art. B19 KO (GKv) of art. 10.2 AKS. Met name geldt dit voor B12.2. Predikanten die hieronder vallen, zullen zich niet graag als 'losgemaakt' geafficheerd zien. Als oplossing is overwogen om beide aspecten weer uit elkaar te trekken. Echter: de procedure die gevolgd zou moeten worden, blijft in beide gevallen dezelfde.

De enige mogelijkheid die overbleef, is een andere benaming. Een beperkte oplossing, zeker, maar mogelijk helpt het iets.

Als alternatief stellen we voor: 'beschikbaarstelling'.

Die term is ook nog van toepassing bij de situatie als beschreven in B12.6: beëindiging van het ambt. De kerkenraad besloot daar aanvankelijk namelijk niet toe; die stelde slechts zijn predikant beschikbaar voor de andere kerken. Maar in de beschreven situatie kreeg de predikant van die andere kerken geen nieuwe roeping.

Deze wijziging komt niet voort uit het beraad van de classes en regiovergaderingen. Toch menen wij er ruimte voor te zien, omdat de vraag komt uit de gremia die als geen ander met deze problematiek worden geconfronteerd, en omdat het slechts een redactionele wijziging betreft. In de beschreven procedure verandert er niets.

Wijzigingsvoorstel (andere term, andere nazin in B12.1)

B12 beschikbaarstelling predikant

B12.1 Wanneer de kerkenraad oordeelt dat er gewichtige redenen zijn waarom de predikant de gemeente niet meer kan dienen, kan hij hem beschikbaar stellen voor de andere kerken.

B12.2 Ook wanneer een predikant voor een bepaalde tijd was geroepen en geen nieuwe roeping ontving, gaat de kerkenraad over tot beschikbaarstelling.

B12.3 Het besluit van de kerkenraad tot beschikbaarstelling behoeft de medewerking van de daartoe ingestelde landelijke commissie en de goedkeuring van de regionale vergadering.

B12.4 Wanneer de predikant dit wenst en de landelijke commissie hierover positief oordeelt, blijft de predikant na de beschikbaarstelling beroepbaar gedurende een door de regionale vergadering vast te stellen termijn.

B12.5 Een beschikbaar gestelde predikant die beroepbaar blijft, behoudt zijn bevoegdheid. De regionale vergadering wijst een kerkenraad aan die het toezicht houdt.

B12.6 Wanneer de predikant na de beschikbaarstelling niet beroepbaar blijft of binnen de vastgestelde termijn geen nieuwe roeping ontvangt, verklaart de kerkenraad die op dat moment het toezicht houdt, onder goedkeuring van de regionale vergadering, zijn ambt voor beëindigd en verliest de predikant zijn bevoegdheid.

F5 en volgende

De huidige deputaten kerkrecht en hoger beroep en de huidige commissie kerkrecht en beroepszaken stellen voor om de landelijke commissie waarvan in F5 en volgende sprake is, niet aan te duiden als een commissie, maar als een college.

Daarmee willen ze de grote mate van onafhankelijkheid benadrukken: dit college wordt dan wel door de synode benoemd, maar ze is aan de synode geen verantwoording schuldig. Art. E7.1 KO is daarom niet op haar van toepassing.

Ook deze wijziging komt niet uit de kring van classes of regiovergaderingen, maar dus wel uit de kring van hen die zowel kerkelijk als beroepsmatig ervaring hebben in dit vak. Ook is de wijziging slechts een wijziging in de terminologie.

Wijzigingsvoorstel ('commissie' wordt 'college')

F5.1 Een gemeentelid of iemand die persoonlijk belanghebbende is, kan binnen zes weken na de verzending door de kerkenraad van de beslissing op het bezwaar beroep instellen bij het daartoe ingestelde landelijke college.

Eenzelfde wijziging in F5.2, F5.3, F5.4, F5.5, F6.1, F6.2, F6.4, F7.1.

4 Overzicht van al onze wijzigingsvoorstellen

B3.3 (volledig nieuwe tekst)

De predikant werkt samen met de ouderlingen en de diakenen aan de opbouw van de gemeente.

B4.4 (toevoeging van 'Na aanvaarding')

Na aanvaarding behoeft de roeping de goedkeuring van de regionale vergadering. Betreft het iemand die voorheen geen predikant was, dan voert de regionale vergadering met hem een toelatend gesprek.

B6.2 (laatste zin is vervallen)

De plaatselijke kerk is verantwoordelijk voor het levensonderhoud van de predikant en zijn gezin.
(*Vervalt: De kerkenraad houdt zich daarbij aan de landelijke regeling.*)

B6.3 (toevoeging van 'plaatselijke')

De *plaatselijke* kerk is eveneens verantwoordelijk voor een voorziening die levensonderhoud biedt aan de predikant bij arbeidsongeschiktheid of ouderdom, en in geval van zijn overlijden aan eventuele nabestaanden.

B12 (andere term, andere nazin in B12.1 en redactionele herziening)

B12 beschikbaarstelling predikant

B12.1 Wanneer de kerkenraad oordeelt dat er gewichtige redenen zijn waarom de predikant de gemeente niet meer kan dienen, kan hij hem *beschikbaar stellen voor de andere kerken*.

B12.2 Ook wanneer een predikant voor een bepaalde tijd was geroepen en geen nieuwe roeping ontving, gaat de kerkenraad over tot *beschikbaarstelling*.

B12.3 Het besluit van de kerkenraad tot *beschikbaarstelling* behoeft de medewerking van de daartoe ingestelde landelijke commissie en de goedkeuring van de regionale vergadering.

B12.4 Wanneer de predikant dit wenst en de landelijke commissie hierover positief oordeelt, blijft de predikant *na de beschikbaarstelling* beroepbaar gedurende een door de regionale vergadering vast te stellen termijn.

B12.5 Een *beschikbaar gestelde* predikant die beroepbaar blijft, behoudt zijn bevoegdheid. De regionale vergadering wijst een kerkenraad aan die het toezicht houdt.

B12.6 Wanneer de predikant *na de beschikbaarstelling* niet beroepbaar blijft of binnen de vastgestelde termijn geen nieuwe roeping ontvangt, verklaart de kerkenraad die op dat moment het toezicht houdt, onder goedkeuring van de regionale vergadering, zijn ambt voor beëindigd en verliest de predikant zijn bevoegdheid.

B15.3 (toevoeging van 'financieel beleid en')

De diakenen leggen over hun *financieel beleid en* beheer verantwoording af aan de kerkenraad en de gemeente.

C5 (C5.1 is nieuw, en verwerkt ook het oude C5.2)

C5 openbare geloofsbelijdenis

C5.1 *De kerkenraad bevordert dat elke gedoopte toegroeit naar openbare belijdenis van zijn geloof. De kerkenraad biedt daartoe kerkelijk onderwijs aan.*

C5.2 Voor het doen van openbare geloofsbelijdenis is toelating door de kerkenraad en bewilliging van de gemeente nodig.

D1.2 ('geeft bijzondere zorg' wordt 'bestedt zorg')

De kerk *bestedt zorg* aan leden van de gemeente die door hun opvattingen of levensstijl tekort doen aan de eer van God en daarmee hun eigen behoud en het heil van de gemeente in gevaar brengen.

E1.3 (laatste zinsdelen verwisseld, ander voegwoord)

Wie naar een regionale vergadering of de synode worden afgevaardigd, zijn bevoegd om namens de kerken te handelen. *Ze zijn alleen gebonden aan de Bijbel, de belijdenis van de kerken en het kerkelijk recht. Wel houden ze rekening met wat er in de kerken leeft.*

F5.1 ('commissie' wordt 'college')

Een gemeentelid of iemand die persoonlijk belanghebbende is, kan binnen zes weken na de verzending door de kerkenraad van de beslissing op het bezwaar beroep instellen bij *het* daartoe ingestelde landelijke *college*.

Eenzelfde wijziging in F5.2, F5.3, F5.4, F5.5, F6.1, F6.2, F6.4, F7.1.